

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra teologických věd

Bakalářská práce

**DUCHOVNÍ ŽIVOT FARNOSTI SOBĚSLAV
V 1. POLOVINĚ 20. STOLETÍ**

Vedoucí práce: Prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Autor práce: Eva Bláhová

Studijní obor: Náboženská výchova a etika

Ročník: V.

2016

Bakalářská práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30. ledna 2016

.....
Eva Bláhová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Prof. ThLic. PaedDr. Martinu Weisovi, Th.D. za cenné rady a veškerou pomoc s jejím vypracováním.

Mé poděkování patří také všem, kteří mi se vznikem této práce jakýmkoli způsobem pomáhali. Děkuji především svému manželovi, dětem a rodičům za všestrannou podporu nejen při vzniku této práce.

Obsah

Úvod.....	6
1 Stručné dějiny Soběslavi.....	8
1.1 Dějiny města Soběslavi	8
1.1.1 Dějinný úsvit.....	8
1.1.2 Středověká a renesanční Soběslav	9
1.1.3 Soběslav do roku 1848.....	12
1.1.4 Soběslav od roku 1848 do 1. poloviny 20. století.....	13
1.2 Dějiny duchovní správy města Soběslav	14
1.2.1 Farní správa do husitských válek	14
1.2.2 Duchovní správa v 15. a 16. století.....	15
1.2.3 Barokní období.....	17
1.2.4 Náboženská podoba města v 19. století	18
2 Dějiny farnosti Soběslav do roku 1918.....	20
2.1 Situace farnosti na počátku 20. století	20
2.1.1 Duchovní správa farnosti do roku 1915.....	20
2.1.2 Vykoupení bývalého kostela sv. Víta	22
2.1.3 Hmotné zajištění děkanství	24
2.1.4 Generální vizitace biskupa Martina Josefa Říhy.....	25
2.1.5 Pastorační aktivity.....	26
2.2 Farnost Soběslav během první světové války	26
2.2.1 Duchovní správa farnosti během první světové války.....	27
2.2.2 Návštěva biskupa Josefa Antonína Hůlky	29
2.2.3 Rekvizice soběslavských zvonů.....	30
3 Historie farnosti od roku 1918 až do roku 1948.....	32
3.1 Duchovní správa do roku 1937	32

3.1.1 Hnutí „Pryč od Říma“	34
3.1.2 Spory kolem nových zvonů.....	37
3.1.3 Pozemková reforma	39
3.1.4 Eucharistický sjezd v Soběslavi.....	40
3.1.5 Pastorační aktivity.....	42
3.2 Duchovní správa od roku 1937 až do roku 1948.....	44
3.2.1 Německá okupace	47
3.2.2 Osvobození Soběslavi	49
3.2.3 Poválečný vývoj – pastorační aktivity	50
3.3.4 Nástup komunistické diktatury	51
Závěr.....	53
Seznam literatury	55
Prameny	55
Tištěné.....	55
Archivní materiály v neveřejných archivech	55
Archivní materiály ve veřejných archivech	56
Statě v časopisech	56
Internetové zdroje	57
Sekundární literatura	57
Tištěné publikace	57
Internetové zdroje	59
Seznam použitých zkratk.....	60
Seznam příloh	61
Přílohy.....	63
Abstrakt.....	75
Abstract.....	76

Úvod

Cílem této bakalářské práce je podrobněji zmapovat historii Římskokatolické farnosti Soběslav v českobudějovické diecézi v letech 1900 až 1948. Vybraný dějinný úsek přinesl mnohé zvraty, které nemalou měrou ovlivnily a ovlivňují do dnešních dnů nejenom soběslavskou farnost, nýbrž i celou českou společnost. V kontextu těchto dějinných událostí budu v této práci sledovat duchovní dějiny farnosti menšího jihočeského města Soběslavi. Dalším cílem práce je také rozpoznat, jak se proměňovala náboženská tvářnost tohoto města v závislosti na měnícím se vztahu české společnosti ke katolické církvi.

Pro plastičtější pochopení popisovaného období musíme nejprve vysledovat kořeny, z nichž vyrůstá každá doba i místo (*genius loci*). Struktura této práce bude následná: v první části první kapitoly se budu zabývat nejprve všeobecným dějinným přehledem města Soběslavi. Následně v druhé části první kapitoly vykreslím hrubé rysy historie soběslavské duchovní správy. Teprve poznáním těchto kořenů můžeme nastoupit cestu konkrétního objevování duchovního života v 1. polovině 20. století. Druhá kapitola bude popisovat období zhruba od roku 1900 do konce první světové války v roce 1918. Třetí kapitola této práce zaujme období od vzniku Československé republiky až do nástupu komunistické totality s tím, že její první část skončí rokem 1937 a druhá naváže dějinným popisem až do roku 1948. Druhá i třetí kapitola bude zaměřena především na duchovní správu – jednotlivé děkany, kaplany, katechety; popíše pastorační aktivity a další relevantní události soběslavského děkanství. Závěrem shrnu celé sledované období.

Prameny, z nichž budu čerpat, jsou uloženy především na soběslavském děkanství. Tato okolnost ovlivnila volbu tématu mé bakalářské práce, neboť mám zajištěný bezproblémový a časově neomezený přístup k potřebným pramenům. Zároveň vnímám, že popisované období a lokalita mohou v sobě nést zajímavé, dosud nikde publikované skutečnosti. Základním pramenem, s nímž budu pracovat, je *Pamětní kniha farnosti Soběslav* 2. díl, která je vedena od roku 1830 a uložena právě na soběslavském děkanství. Zdá se, že tato farní kronika zůstala doposavad stranou systematictějšího bádání, a proto bude v mé práci primárním pramenem. Druhou kronikou, doplňující téma, je *Pamětní kniha (Pamietie ab anno 1493 Soběslav)*, která je uložena ve Státním okresním archivu v Táboře (SOKA Tábor). Dalším pramenem bude *Kniha změn náboženství* vedena od roku 1919 a farní kroniky uložené na děkanství, a to nedvědicke a janovské farnosti, úzce historicky spjaté se Soběslaví. Děkanství v Soběslaví má svůj archivní fond také ve Státním okresním archivu v Táboře. Z tohoto fondu budu čerpat především z *Ohlašni knihy* a z

dalších dokumentů různého charakteru o životě farnosti. V několika případech využiji také svědectví pamětníků. V neposlední řadě mi jako cenný zdroj informací poslouží digitalizovaná *Kniha pamětní města Soběslav*, zachycující období 1918–1938, která je uložena taktéž ve Státním okresním archivu v Táboře. Jakožto sekundární pramen použiji mnohé tištěné publikace, především jedinečnou výpravnou trojdílnou práci Petra Lintnera *Pohledy soběslavské*, která mi v mnoha případech dokáže vytvořit nezbytný základní rámec.

Ve své bakalářské práci upřednostním metodu přímou, která se opírá o zmiňovanou farní kroniku, další děkanské archiválie a taktéž o dostupnou publikovanou literaturu.

1 Stručné dějiny Soběslavi

Tato část bakalářské práce stručně popisuje historii města Soběslavi a jejího bezprostředního okolí. Zároveň nastiňuje dějiny duchovní správy v Soběslavi do roku 1900, jakožto odrazového můstku k dalšímu období.

1.1 Dějiny města Soběslavi

1.1.1 Dějinný úsvit

Město Soběslav se nachází v severovýchodní části jižních Čech v okrese Tábor asi 20 km od města Tábor v nadmořské výšce 405 m. Soběslavsko představuje severní okraj Třeboňské pánve, kterou protéká řeka Lužnice,¹ určující celkový rovinatý charakter soběslavské krajiny. Typickým krajinným prvkem, který ovlivnil i dějiny Soběslavi, jsou *Blata*.² Tato rašeliniště byla totiž od roku 1848 až do nedávné doby těžena.³ Díky rašelině poměrně úrodná půda také umožňovala brzké osídlení okolní krajiny. Hybným faktorem raného osídlení Soběslavska je však spíše obchod, který byl zajištěn řekou Lužnicí a také soutokem Černovického potoka a Lužnice. Toto strategické místo, byť bažinaté, stojí na počátku historie města Soběslavi.

První známky osídlení lze datovat, podle pazourkových nálezů z okolí města, do doby kamenné (před asi sedmi tisíci lety).⁴ Dalšími doklady starověkého osídlení jsou nálezy několika mohyl, pohřebišť, žárových hrobů⁵ a pravděpodobného obětiště,⁶ datovaných do protokeltského období, doby halštatské ze 6. století před Kristem. Další archeologické nálezy z okolí Soběslavi odborníci datují do doby laténské.⁷

¹ TRPÁK, P., LINTNER, J. *Soběslavsko*. Soběslav: Odbor obchodu a komise cestovního ruchu ONV v Táboře spolu s MěstNV v Soběslavi, 1971, s. 41.

² „Zabírá území mezi obcemi Komárov, Klečaty, Zálší, Mažice, Borkovice, Sviny, Veselí n. L., Žišov, Zaluží a Vlastiboř v nadmořské výšce 407–420 m. (...) Celé toto území je odvodňováno Blatskou stokou z roku 1906. (...) Blata vznikla v postglaciálu (...)“ Srov. tamtéž, s. 41.

³ „Ze soběslavské rašeliny se stalo velmi kvalitní hnojivo, které si získalo věhlas po celé republice. Již před druhou světovou válkou a hlavně v jejím průběhu vzniklo několik drobných soukromých podniků, které se zabývaly těžbou a zpracováním rašeliny. Tyto drobné podniky po roce 1948 však zanikly a byly včleněny do nově vzniknuvšího národního podniku Rašelina.“ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 3. díl, Soběslav: Město Soběslav, 2013. ISBN 978-80-260-4279-2, s. 162.⁴ Srov. LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 1. díl, Soběslav: Město Soběslav, 2008. ISBN 978-80-254-3819-0, s. 39.

⁴ Srov. LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 1. díl, Soběslav: Město Soběslav, 2008. ISBN 978-80-254-3819-0, s. 39.

⁵ Nálezy u Radimova.

⁶ Nález u Třebiště.

⁷ Srov. tamtéž, s. 40–41.

Nejvýznamnější a největší archeologickou lokalitou, dokládající starověké osídlení Soběslavi, je však hradiště Svákov. Lokalita se nachází západním směrem od města na ostrohu nad řekou Lužnicí, nedaleko soutoku s Černovickým potokem. Název Svákov je odvozen od zaniklé vsi, která byla v dobách třicetileté války opuštěna a již nebyla nikdy obnovena.⁸ V nadmořské výšce 440–455 m se na ploše 3,8 ha nalézají hradiště zčásti obklopené přírodním a zčásti umělým valem, dosahujícím místy až osmi metrů. Na tomto místě již od 2. poloviny 19. století proběhlo několik archeologických průzkumů. Poslední záchranný průzkum byl proveden v roce 2007.⁹ Při všech těchto archeologických zkoumáních byly objeveny drobné předměty každodenního použití. Souhrnem lze celé sídliště, osídlené lidem mohylovým, datovat do doby bronzové. Větší osídlení však nastalo v období halštatském¹⁰ a laténském, době železné, tedy asi od 5. století před Kristem. Hradiště Svákov tak můžeme považovat za keltské oppidum.¹¹ Nejvýraznější stopy na hradišti však zanechali Slované, kteří zde pravděpodobně sídlili od 6. až do 10. století. Můžeme se oprávněně domnívat, že hradiště patřilo kmenu Doudlebů, kteří od 5. století po Kristu pronikali do prostoru jižních Čech. Nejintenzivněji bylo sídliště osídleno v 9. století, kdy bylo vybudováno dodnes viditelné opevnění. Zánik celého komplexu nastal díky velkému požáru v 10. století a zřejmě souvisí s poznenáhlym úpadkem sídlišť Velkomoravské říše.¹² Lze vyslovit domněnku, že zánik hradiště napomohl vzniku či většímu rozvoji trhové osady na opačném břehu Lužnice ve 2. polovině 10. století jakožto základu budoucího města Soběslavi.

1.1.2 Středověká a renesanční Soběslav

Předpokladem vzniku nového středověkého města Soběslavi je především obchodní transit a výměna zboží. Při ústí Černovického potoka do Lužnice totiž nacházíme křižovátku dvou středověkých zemských cest: cesty Vitorazské, která vedla z Rakouska,

⁸ Na vrchu Svákově, směrem k Nedvědicím, se dnes nachází lokální poutní místo s pramenem a kaplí Panny Marie Bolestné. O tomto poutním místě bude v této práci pojednáno později (viz 1.2.4).

⁹ Archeologický průzkum byl proveden v srpnu roku 2007 archeologem Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, Ondřejem Chvojkou.

¹⁰ „Hallstattská kultura dostávala se do Čech z hornorakouské Solné komory Zlatou stezkou, do našich krajů stezkou Lineckou přes Kaplici, Velešín, Budějovice, Ševětín, Veselí, Soběslav, kde se k ní připojovala stezka Vitorazská a Gmundská již od pradávna. Ze Soběslavi Solnou cestou později dopravována přes Černovice k Pacovu a dále na sever.“ LÍSKOVEC, F. *Dávnověk Soběslavi*. In *Jubilejní sborník městského muzea v Soběslavi 1897–1947*. Soběslav: Místní národní výbor v Soběslavi, 1947, s. 81.

¹¹ Srov. tamtéž, s. 63–67.

¹² Srov. tamtéž, s. 68.

a solné cesty z Českých Budějovic.¹³ Na důležitost obchodu pro Soběslav poukazuje mimo jiné rozlehlé náměstí v pozdější městě. První písemná zmínka o Soběslavi je však až z konce 13. století. Rokem 1293 vstupuje Soběslav¹⁴ do historie zachycené na papíře. Soběslav je k tomuto datu nepřímě uváděná jako majetek pánů z Rožmberka či obecněji Vítkovců.¹⁵ Jisté je, že roku 1349 se uvádí jako součást přiběnického zboží, které patří Rožmberkům. Je zřejmé, že založení města s víceméně pravidelným náměstím a obranným systémem, vybudovaným novým řečištěm Černovického potoka, který tak obtéká a chrání město,¹⁶ je jistě starší. Kdo dal městu tuto urbanisticky promyšlenou podobu a samotné jméno, zůstává až do dnešních dnů stále nezodpovězenou otázkou. Snad může jméno města odkazovat na některého z možných zakladatelů. Přichází v úvahu Slavníkovec Soběslav (Kosmas jej nazývá Soběbor),¹⁷ starší bratr svatého Vojtěcha,¹⁸ nebo některý z Přemyslovců téhož jména, Soběslav I.¹⁹ či Soběslav II.²⁰ Se Soběslaví je však nerozlučně spjat jiný urozený rod, který poddanskému městu vtiskl nesmazatelnou stopu. Jsou to páni z Rožmberka, kteří víc jak 300 let město vlastnili a spoluutvářeli.

Důležitým datem v historii města je 18. září 1390, kdy jeden z rožmberských panovníků, Jindřich III. z Rožmberka udělil Soběslavi důležité privilegium umožňující další rozvoj. Tímto privilegiem bylo město Soběslav povýšeno v pravém smyslu na město po

¹³ Srov. BOUŠKA, V. a kol. *600 let Města Soběslavi 1390–1990*, Soběslav: Městský národní výbor v Soběslavi, 1990, s. 13.

¹⁴ Srov. tamtéž, s. 15.

¹⁵ V tomto roce – 1293 se v Soběslavi setkala několik členů rodu Vítkovců. Někteří historici hovoří dokonce o "vítkovském sjezdu" v Soběslavi. Srov. LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 1. díl, s. 118.

¹⁶ „(...) Zůstává otázkou, zda Černovický potok, chránící Soběslav ze tří stran, měl stejný průběh již před vznikem fortifikace, nebo byl upraven až v souvislosti s jejím vyměřením.“ RAZÍM, V. *Města a městečka jako opěrné body panství Rožmberků*. In *Rožmberkové, rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*, České Budějovice: Národní památkový ústav územní odborné pracoviště, 2011. ISBN 978-8085033-31-1, s. 226.

¹⁷ Srov. LINTNER, J. *Církev a její dílo v Soběslavi*. In *Z paměti soběslavských*. Soběslav: Soběslavské muzeum, 1924, s. 2.

¹⁸ Tuto hypotézu by mohla podpořit skutečnost, že významná část jižních Čech patřila Slavníkovcům. Neďaleký Chýnov je Kosmou uváděn jako jeden z hradů Slavníkovců v jižních Čechách. „(...) na jižní straně proti Rakousům tyto pomezí hrady: Chýnov, Důdleby, Netolice.“ STARÝ, V. a kol. *Lhenice – zahrada jižních Čech*, Plzeň: STRÁŽ, 1983, s. 10. Nicméně půdorysná podoba města odpovídá spíše zakládání měst ve 13. století. Zmiňovaný Slavníkovec však mohl dát jméno starší trhové osadě.

¹⁹ Soběslav I. vládl jako nejmladší ze synů krále Vratislava v letech 1125 až 1140. Proslavil se slavnou bitvou u Chlumce v únoru 1126 nad německým králem Lotharem III. Srov. KALISTA, Z. *Stručné dějiny československé*, Praha: Vyšehrad, 1992. ISBN 80-7021-123-7, s. 52. „Jako zajímavá se jeví informace o Nedvědicím újezdu, který těsně sousedil se Soběslaví. Újezd patřil klášteru v Louňovicích, jenž byl součástí želivského kláštera, založeného panovníkem Soběslavem I. Skutečnost, že klášter, který se těšil Soběslavově přízni, spravuje majetek v blízkosti osady téhož jména, může vyvolávat určitá logická spojení. Může být ale dílem pouhé náhody nebo důsledkem přízně panovníka ke starší osadě nesoucí jeho jméno již z minulosti.“ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 1. díl, s. 117.

²⁰ Soběslav II., syn Soběslava I., vládl v letech 1173–1180. Soběslav II. táhl roku 1176 do Vitorazska kvůli pohraničním sporům s Bamberky. Srov. tamtéž, s. 54. Nemohl při této výpravě táhnout přes Soběslav a osadu, která mohla být nápomocná jeho vojsku, počítat tak osadu pojmenováním takřka královským?

vzoru královských měst.²¹ Povýšení umožnilo městu jistou míru samosprávy a přispělo k hospodářskému rozvoji. Město tak v dobách rožmberské správy zaujímalo bezesporu důležité postavení v celém regionu. Rožmberkové mimo jiné zvýšili důležitost Soběslavi vybudováním hradeb, do kterých byl později vestavěn rožmberský městský hrad z 2. pol. 14. století, ve kterém byl roku 1394 vězněn také český král Václav IV.

Dramatičtější okamžiky prožilo město Soběslav díky husitským válkám. Páni z Růže byli od samého počátku významnou katolickou silou namířenou proti husitům. Soběslav stála věrně na straně svých katolických pánů a zůstala po celé husitské války v opozici vůči Táboritům. Blízkost rožmberské Soběslavi husitskému Táboru tak přinesla mnohé střety. Soběslav byla v letech 1420–1435 Tábority třikrát dobyta a vyplněna. První útok proběhl někdy koncem srpna roku 1420. Po nezdařeném útoku Oldřicha z Rožmberka²² na Tábor roku 1421 byla Soběslav přepadena podruhé. Jan Žižka, velící útoku, nechal pobořit městské hradby, zbořil kostelní věž, sloužící jako pozorovatelná, a vypálil i kostel.²³ Nejdramatičtější byl třetí útok v únoru 1435, kdy bylo město zcela vypáleno.²⁴ Po smrti Zikmunda Lucemburského byl Oldřich z Rožmberka donucen akceptovat basilejská kompaktáta, která nakonec zaručila mír i Soběslavi. Zároveň však bylo město otevřeno utrakvistům. Během husitských válek Soběslav velmi utrpěla. Teprve následující věk znamenal pro město opětový rozvoj a blahobyť.

Nešťastné 15. století přineslo Soběslavi ještě jednu neblahou událost. Dne 4. července roku 1467 byla u města svedena bitva mezi Janem z Rožmberka, který podporoval krále Jiřího z Poděbrad, a Zdeňkem ze Šternberka (nejvyšším pražským purkrabím 1448–1476), předákem panské Jednoty Zelenohorské. Jan bitvu prohrál. Ztratil mnoho lidu a byl přinucen Choustník spolu se Soběslaví podstoupit Šternberkům,²⁵ zůstávaje však dědičným pánem.²⁶ Jejich neblahé panství trvalo až do roku 1481, kdy Soběslav ze zástavy vykoupil Janův syn, Vok z Rožmberka. Následující období až do vymření Rožmberského

²¹ Volný překlad listiny in: LINTNER, J. *Pětsetpadesát let Soběslavě*, Soběslav: Lintner Jan, 1941, s. 13–17. Originál dnes v archivu Cisterciáckého opatství ve Vyšším Brodě; archiv města Soběslavi (1371–1945) sign. I A 1/1.

²² „Rožmberský medvěd, jehož hlavou byla Soběslav, zdvihl tlapy své, pravou Choustník, levicí Příběnice, aby sevřel a rozdrtil mladý Tábor.“ LINTNER, J. *Pětsetpadesát let Soběslavě*, s. 22.

²³ Na náměstí měli být upáleni katoličtí kněží. O tom podrobněji viz níže (1.2.2).

²⁴ TRPÁK, P., LINTNER, J. *Soběslavsko*, s. 4.

²⁵ „Ani návrat ke katolické straně ovšem nezajistil Janovi a rožmberskému dominiu potřebný klid – spíše naopak: na Rožmberka a jeho klientelu nyní útočili královi straníci a ani Zdeňk ze Šternberka neustal s pleněním a loupěním – bez ohledu na to, že de iure byl Jan nyní jeho spojenec. Vynutil si na něm dokonce určitou formu zástavy panství Choustník – Soběslav, údajně na dobu války.“ PÁNEK, J., ŠIMŮNEK, R., VANÍČEK, V. *Páni z Rožmberka – nástin historie rodu*. In *Rožmberkové, rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*, s. 51.

²⁶ Srov. LINTNER, J. *Pětsetpadesát let Soběslavě*, s. 23.

rodu roku 1611 vnímají Soběslavští jako zlatý věk Soběslavi.²⁷ V této víc jak stoleté éře vznikají nejdůležitější soběslavské dominanty. V roce 1488 je vystavěna nová kostelní věž a roku 1493 sklenuta loď v kostele sv. Petra a Pavla jedinečnou sklípkovou klenbou. Taktéž byl opraven špitální kostel sv. Víta, zpusťosený od husitských válek. Především panování posledních dvou Rožmberků, Viléma a Petra Voka, znamenalo pro Soběslav hospodářský a společenský rozkvět.

Za panování posledních Rožmberků byla Soběslav ještě jednou důležitým vojenským bodem. V lednu roku 1611 vtrhlo do Čech vojsko pasovského biskupa Leopolda, plundrující několik měsíců především jižní Čechy. Poté, co byli útočníci v březnu roku 1611 u Třeboně drtivě poraženi, byli také úspěšně odraženi od Soběslavi, která díky prozíravosti Petra Voka „byla dobře zajištěna ozbrojenci a dělostřelectvem.“²⁸ Petru Vokovi tak může nejenom Soběslav, ale celé České království, vděčit za vyřešení dramatické situace.²⁹

Velkorysý počín Petra Voka v závěru jeho života nalézáme také v založení Rožmberské školy v Soběslavi. Tato škola měla být otevřena pro všechna vyznání, katolíky i ostatní konfese.³⁰ Petr Vok jí dokonce odkázal rožmberskou knihovnu z Třeboně, která však nakonec skončila jako kořist v rukou Švédů. Smrtí Petra Voka 6. listopadu roku 1611 končí požehnané rožmberské panství v Soběslavi.

1.1.3 Soběslav do roku 1848

Vymřením pánů z Rožmberka patřila Soběslav, tak jako většina bývalého rožmberského dominia, pod různou vrchnost. Nejprve připadla jakožto součást Třeboňského panství Švamberkům, a to na základě dědičných smluv již z konce 15. století potvrzených Petrem Vokem Janu Jiřimu ze Švamberka³¹ ze 4. ledna 1610. Švamborská vrchnost však nad

²⁷ Srov. LINTNER, J. *Pětsetpadesát let Soběslavě*, s. 23.

²⁸ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 1. díl, s. 100.

²⁹ „Konečně 21. května 1611 rožmberský vladař podepsal dohodu (...). Podle ní mělo být vojsko do dvou týdnů vyplaceno. (...) K vyplacení nepřátelského vojska bylo třeba bleskurychle shromáždit obrovskou sumu 173 000 zlatých čili zhruba 148 000 míšeňských kop, což byla hodnota velkého panství. Plných 100 000 poskytl Petr Vok, který dal v kutnohorské mincovně roztavit rožmberský stříbrný poklad a vyrazit z něho mince. Naproti tomu Jan Jiří ze Švamberka odmítl na výplatu přispět se zdůvodněním, že postrádá hotové peníze. Jednal stejně jako většina českých šlechticů, kteří věděli, že půjčka tohoto druhu se vlastně rovná daru. (...) Teprve v tomto porovnání vynikla velikost Petra Voka, který překročil omezený rámec své doby i společenské vrstvy a vložil nejen obrovské peníze, ale i poslední fyzické síly do naděje na mírovou budoucnost Českého království.“ PÁNEK, J., ŠIMŮNEK, R., VANÍČEK, V. *Páni z Rožmberka – nástin historie rodu*, In *Rožmberkové, rod českých velmožů a jeho cesta dějinami* s. 89.

³⁰ Projekt školy se však nepodařilo plně realizovat. Škola nejprve skomírala až úplně zanikla. Srov. tamtéž, s. 105.

³¹ Srov. LIPOVSKÝ, J. *Soběslav za Pánů ze Švamberka*. In *Jubilejní sborník městského musea v Soběslavi 1897–1947*. Soběslav: Místní národní výbor v Soběslavi, 1947, s. 84–107.

Soběslaví neměla dlouhého trvání. Dne 24. září 1620 totiž náhle zemřel Petr ze Švamberka. Tím byla Soběslav bez vrchnosti a s astronomickým dluhem, který vznikl ručitelstvím Soběslavi zadlužujícím se Švamberkům. Situace byla o to dramatičtější, že se Soběslav během stavovského povstání, podle svých pánů Švamberků, přidala na stranu českých stavů. Město i okolní vesnice trpělo nejprve kvůli stavovským vojskům, která celé okolí vyjedla a plundrovala, aby záhy pocítilo krutost císařských vojsk. Soběslavští však po zprávě o porážce stavů 8. listopadu 1620 na Bílé hoře požádali již 15. listopadu o císařskou ochranu.³² Soběslavi byly zkonfiskovány všechny majetky a přišla o svá privilegia. Město zároveň neslo tíhu související s obléhání Tábora císařskými vojsky, jejichž velení mělo v Soběslavi základnu.³³ Již roku 1628 však byla císařskou rezolucí privilegia obnovena a městu navrácen majetek. Zároveň mu byl odpuštěn dluh ve výši 15 602 zlatých.

Během třicetileté války náležela Soběslav několika rychle se střídajícím pánům. Několik let po katastrofální třicetileté válce bylo město stále silně poznamenáno válečnými útrapami. V okolí města některé vesnice úplně zanikly, jiné se téměř vylydnilly. V samotné Soběslavi nacházíme ještě v roce 1654 opuštěné domy v takové míře, že lze usuzovat na úbytek obyvatelstva, v porovnání s předbělohorskou dobou, o víc jak jednu třetinu.³⁴

V roce 1660 získává od Habsburků panství Třeboň i se Soběslaví Jan Adolf ze Schwarzenberku. Pro město tímto datem začíná po letech chaosu nová éra – barokní, stabilizace a jisté konjunktury. Bývalý blahobyt předbělohorské doby již však nenastal. Schwarzenberská vrchnost trvala v Soběslavi až do roku 1848, kdy bylo zrušeno poddanství. Schwarzenberkové darovali městu bývalou Rožmberskou školu a opuštěný hrad k vystavění pivovaru. Vrchnost však výrazněji stavebně či finančně do města nezasahovala.³⁵

1.1.4 Soběslav od roku 1848 do 1. poloviny 20. století

Období po roce 1848 znamenalo pro Soběslav, tak jako pro mnoho dalších měst v Českém království, radikální proměnu. Již před rokem 1848 byla tvářnost města pozměněna postupným bouráním městských hradeb a jejich vstupních bran a forten.³⁶ Město se začalo dynamicky rozšiřovat. Zrušením poddanství byl vytvořen předpoklad pro větší volný

³² Srov. tamtéž, s. 100.

³³ Srov. LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 2. díl, s. 91.

³⁴ Srov. tamtéž, s. 93.

³⁵ Srov. tamtéž, s. 96–97.

³⁶ Srov. BOUŠKA, V. a kol. *600 let Města Soběslavi 1390–1990*, s. 27.

pohyb lidí a postupný, byť pozvolný, růst městského obyvatelstva.³⁷ Ruku v ruce s tím poznenáhlu rostla industrializace města.

Větší rozvoj města nastal až s příchodem železnice (1871–1872) a založením prvních větších továren. Především továrna F. Süssera na zpracování hedvábného sukna, továrna na impregnování dřeva – Teerag a po první světové válce akciový podnik Lada, vyrábějící šicí stroje, znamenaly skutečný průmyslový rozvoj s dostatečnou zaměstnaností nejenom pro místní obyvatele. Soběslav se tak především před druhou světovou válkou stávala průmyslovějším městem.

Události první i druhé světové války poznamenaly město Soběslav svou krutostí a nesmyslností. Nástup komunistické diktatury tak můžeme vnímat jako vyústění těchto hlubokých přerывů společnosti. Komunistická diktatura dopadla na město jako těžký příkrov. Budování nového beztřídního společenského řádu znamenalo pro mnoho obyvatel dobu temna. Slibný poválečný rozvoj kulturní, společenský a průmyslový byl pozastaven rokem 1948 a přeorientován podle komunisticko–socialistických představ rozvoje.

1.2 Dějiny duchovní správy města Soběslav

1.2.1 Farní správa do husitských válek

Počátky křesťanství na Soběslavsku se nám ztrácejí v šeru raného středověkého osídlení. Můžeme se jen domýšlet, zda křesťanský kostel stával již na Svákovském hradišti či v pozdější trhové osadě v místě nynější Soběslavi. Chybí nám jak hmotné, tak písemné doklady. Jediným vodítkem, dokládající existenci staršího kostela v trhové osadě, může být hrubá žulová křtitelnice, nacházející se dnes v jižní předsíni kostela sv. Petra a Pavla. S jistotou však můžeme za první známý doklad křesťanské víry v Soběslavi považovat kostel v centru nynějšího města.³⁸ Pozůstatky tohoto raně gotického kostela, který datujeme asi do poloviny 13. století, nalezneme v zákristii současného děkanského kostela sv. Petra a Pavla. Z pozůstatku závěru tohoto kostela – presbytáře lze odvozovat, že chrám byl poměrně malý, bez výraznějších architektonických prvků. Nynější poloha a půdorysný rozsah děkanského kostela sv. Petra a Pavla pochází zřejmě z 2. poloviny 14. století a souvisí s výstavbou kostela sv. Jiljí v Třeboni.³⁹

³⁷ V roce 1837 je uváděno 2959 obyvatel, v roce 1895 pak 3845 obyvatel. Srov. tamtéž, s. 28.

³⁸ Za první křesťanský chrám v bezprostředním okolí Soběslavi lze považovat kostel sv. Mikuláše v Nedvědicích, vykazující i svým patronem možné založení již ve 12. století. Nedvědický újezd patřil do husitských válek klášteru Louňovice pod Blaníkem. Srov. LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 3. díl, s. 9.

³⁹ Srov. LINTNER, J. *Církev a její dílo v Soběslavi*, s. 2.

První písemný doklad o knězi v Soběslavi nacházíme až z roku 1359 (o faře je nejstarší písemná zmínka z roku 1354), kdy po smrti kněze Jana byl Rožmberky do Soběslavi povolán kněz Tomáš z Miličina, uváděný jako farář.⁴⁰ V roce 1367 bylo pány z Rožmberka zřízeno kaplanské místo (kaplan uváděn jako vikář). V roce 1378 byl farářem jmenován kněz Vítek ze Želče z rodu Vítkovců ze Želče. Oldřich I. z Rožmberka⁴¹ s tímto farářem založili někdy v letech 1374–1380 při zdejším špitále kostel sv. Víta.⁴² U kostela sv. Víta bylo zřízeno stálé kaplanské místo. Roku 1398 Jindřich II. z Rožmberka založil ve farním kostele oltář Božího Těla s finančním zajištěním pro další kaplanské místo.⁴³ Před husitskými válkami nalézáme jména ještě dvou farářů – Mikuláše Svěceného (1404–1414), který se vyměnil s malšickým farářem Petrem Lýskou, dalším soběslavským farářem (1414–?).⁴⁴

1.2.2 Duchovní správa v 15. a 16. století

Husitské období vážným způsobem narušilo život soběslavské obce. Především vypálení farního kostela, ale i poničení špitálního kostela sv. Víta znamenalo velkou újmu. Z pozdějších zpráv se dozvídáme, že zvláště farní kostel sv. Petra a Pavla musel být vážně poškozen. Totiž až v závěru 15. století je nově vybudována klenba jak v presbytáři (1491–1493), tak v lodi kostela (1499–1501). Husité také měli, údajně při druhém dobytí města (1421) upálit na soběslavském náměstí několik katolických duchovních.⁴⁵

Díky rožmberskému panství zůstala Soběslav po celou dobu husitských válek katolická. Rožmberkové zřejmě také dbali na to, aby byla obec vždy obsazena katolickými

⁴⁰ Srov. tamtéž, s. 3.

⁴¹ Oldřichovi patřila Soběslav, v rámci rožmberského rodového dělení po smrti Jošta I., od roku 1373 či 1374 (†1390). Srov. PÁNEK, J., ŠIMŮNEK, R., VANÍČEK, V. *Páni z Rožmberka – nástin historie rodu*, s. 41.

⁴² „Kostel sv. Víta je jednou z nejvyspělejších památek české gotiky z doby Václava IV. Patří do skupiny nejstarších dvouloďných kostelů, které vznikaly v jižních Čechách a přilehlém Podunají. Vrcholu tohoto stavitelského směru bylo dosaženo právě v Soběslavi a již nebyl překonán. Chrám nevelkých rozměrů vyniká prostorovou harmonií a maximálním odhmotněním konstrukce klenby. Kostel sv. Víta je považován za jedno z nejvýznamnějších a nejcennějších děl tzv. senzualní gotiky, které nemůže chybět v žádné knize o skvostech českého stavitelství.“ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 2. díl, s. 11.

⁴³ Srov. LINTNER, J. *Církev a její dílo v Soběslavi*, s. 4.

⁴⁴ Tamtéž, s. 5.

⁴⁵ „Husité dokonce údajně na náměstí shromáždili katolické kněze ukryté za hradbami Soběslavi a tam je upálili. Stalo se to, co v lednu roku 1421 hlásal a požadoval tábořský kněz Václav Koranda. Katoličtí kněží byli umlčeni. Na památku této tragické události umístili po husitských válkách Soběslavští do dlažby náměstí plochý kámen s vytesaným křížem. Kámen se nacházel kdesi v centru Soběslavi ještě roku 1838. Přestože je tato událost vzhledem k průběhu husitských válek a řádění rabujících vojsk pravděpodobná, neexistují o ní dobové zprávy a přímé důkazy.“ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 3. díl, s. 19.

kněžimi.⁴⁶ Po roce 1435 bylo umožněno i vyznavačům podobojí usazovat se ve městě, avšak díky spáchaným škodám nenašlo nové hnutí v Soběslavi velkých sympatií.⁴⁷ Roku 1462 byla obnovena první kaplanská nadace a v roce 1483 druhé kaplanství, obě zřejmě zanikly během husitských válek.⁴⁸

Během 16. století se náboženská příslušnost v Soběslavi více diferencovala. Katolická hegemonie byla již minulostí. Především pod vládou posledního Rožmberka Petra, Voka, byla narušena tradiční rožmberská defenziva katolické církve. I v Soběslavi tak sledujeme příslušníky starších utrakvistů, ale také pikarty, České bratry a luterskou podobu protestantismu. Nicméně tradiční katolická víra byla stále jednoznačně většinovým náboženstvím. Dokladem může být i výčet farářů v Soběslavi, který je až do roku 1610 seznamem katolických kněží.⁴⁹ Zřejmě politickými vlivy (Česká konfese 1575; Rudolfův majestát 1609) a vlivem samotného Petra Voka přišel roku 1610 první nekatolický farář. Byl jím luterán Adam Procházka (Spazier) Kouřimský, který však pro velké neshody se Soběslavskými odešel i se svou ženou již roku 1612. Druhým a posledním nekatolickým farářem (až do 20. století) byl utrakvistický kněz Prokop Cetorazský. Stará víra podobojí byla v mnoha směrech tradičně konzervativní a blízká katolickému pojetí. Zřejmě i proto zůstává Cetorazský v Soběslavi až do roku 1622, kdy se sice podřídí pražskému arcibiskupovi, ale je přeložen na jiné místo.⁵⁰

Po událostech na Bílé hoře (1620) a vydáním Obnoveného zřízení zemského (1627) nastoupila rekatolizace, která v Soběslavi proběhla bez velkých výstředností. Roku 1626 prováděli v Soběslavi rekatolizaci jezuitští misionáři z jindřichohradecké koleje, známý Adam Kravarský a Jan Antali: „*Muži hned vyznali víru, některé ženy však poučování odmítaly, až vězením zkrušeny a domluvami manželů oblomeny jsouce, následovaly*

⁴⁶ Dochovaná jména kněží v tomto období: Rynart z Chotče (?–1445), Jan z Kaplice (1446–1447), Petr z Miličina (1447–1462), Jiřík Bartoš (1464–1468), Štěpán (?–?), Mikuláš (?–1487), Václav z Chočné, kanovník pražský (1488–1494), nový farář (?), Bartoloměj (1501–1504), Mistr Kras z Miličina (1504–1508), nový farář (1509–1511), ? (1511–1516), nový farář z Vimperka (1516–?), Beneš (1533–?). Srov. LINTNER, J. *Církev a její dílo v Soběslavi*, s. 6.

⁴⁷ Tamtéž, s. 6.

⁴⁸ Tamtéž, s. 7–8.

⁴⁹ Dochovaný seznam kněží: Jiřík Netolický (1558–1565), Šebestián Beránek (1565–1589), Matyáš opat milevský (1589–1591), Václav Albín (1591–1593), Vít Čištecký (1593–1595), Job Nepomucký (1595–1598), Jan Cikáda (1598), Jiřík Lukovský (1599), Jan Rauner Stodolský (1599–1600), Jan Posthumus Litomyšlský (1600–1602), Jakub z Hrádku (1602–1610). Tamtéž, s. 9.

Zajímavou zprávou z farní historie je jistě informace, že v roce 1598, při katastrofálním požáru Soběslavi, uhořel kněz Job. „*Popelem tehdy lehla severní část náměstí i s farou a přilehlými ulicemi a celé tábořské předměstí. Živlu padl za obět farář Job a na faře shořelo i mnoho cenných knih.*“ LINTNER, P. *Spolky soběslavské*. Soběslav: Město Soběslav, 2014. ISBN 978-80260-7109-9, s. 6.

⁵⁰ LINTNER, J. *Církev a její dílo v Soběslavi*, s. 9.

mužů.⁵¹ První katolický kněz po nekatolické epizodě, polský duchovní Jan Vrablicius (1622–1623), který studoval v Krumlově, je následován již nepřetržitou řadou katolických kněží.⁵² Až do třicetileté války byla soběslavská farnost součástí chýnovského děkanátu (vikariátu).⁵³ Od roku 1639 jsou nepřetržitě vedeny matriky.

1.2.3 Barokní období

Po katolické konsolidaci se náboženský život soběslavské farnosti začal odvíjet v rodící se barokní zbožnosti. V roce 1650 vznikl v Soběslavi nový raně barokní hřbitovní kostel sv. Marka, který nechal vystavět soběslavský primátor Zachariáš Marek Markovský.⁵⁴ Vysvěcení kostela se konalo již v roce 1651 za účasti pražského arcibiskupa kardinála Arnošta z Harrachu.⁵⁵ Ke kostelu byla roku 1724 přistavěna sakristie a v letech 1733–1734 osmiboká postranní kaple sv. Barbory (Čtrnácti svatých pomocníků).⁵⁶ Stavební rozšíření se dotklo i děkanského kostela sv. Petra a Pavla, kde vznikla přístavba nové kaple sv. Jana Nepomuckého (1727). Všechna tato stavební rozšíření a zásadní oprava kostela sv. Víta po požáru (1719) se uskutečnily díky péči děkana Jakuba Hettiga (1714–1733), snad nejvýraznějšího barokního kněze v Soběslavi.

Zřejmě během třicetileté války zanikla fara ve Skalici. Skalický kostel sv. Šimona a Judy byl tak připojen k Soběslavi jako filiální. Dalším filiálním kostelem k Soběslavi se v 2. polovině 17. století stal poutní kostelík sv. Anny v Kvasejovicích.⁵⁷ Soběslavská fara byla po třicetileté válce při reorganizaci součástí rozlehlého veselského děkanátu. Soběslavští faráři byli děkany⁵⁸ od roku 1673, kdy byl zřízen soběslavský děkanát. Stali

⁵¹ LINTNER, J. *Církev a její dílo v Soběslavi*, s. 10.

⁵² Tamtéž, s. 10.

Dalšími kněžími do konce třicetileté války byli: Jakub Augustin Vodáček (1624–1629) současně spravoval farnost ve Veselí nad L. a v Kardašově Řečici, Mistr Vavřinec Benedikt Parlager z Palmherka (1629–1631), Martin Gruner (1631–1638), Jan Jáchym Smíšek (1639–1640), Jiří Bruno Budišálek (1641), Tomáš Petr Piscator (1641–1646). Tamtéž, s. 10.

⁵³ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 3. díl, s. 16.

⁵⁴ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 2. díl, s. 170–174.

⁵⁵ Tamtéž, s. 171.

⁵⁶ LINTNER, J. *Hřbitovní kostel sv. Marka v Soběslavi*. Soběslav: Jan Lintner, 1936, s. 26.

⁵⁷ Srov. ČERNÝ, J. *Poutní místa jižních Čech. Milostné obrazy, sochy a místa zvláštní zbožnosti*. České Budějovice: Bohumír Němec – Veduta, 2006, s. 116.

⁵⁸ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 3. díl, s. 26.

Sled soběslavských farářů a děkanů v době barokní: Jan Václav Midlent (1646–1656), Jan Jiří Grof (1656–1658), Pavel Theofil Proxa z Pressu (1658–1664), Bartoloměj Michael Zelenka Soběslavský (1664–1680) – první soběslavský děkan, Ondřej Norbert Čížek Soběslavský (1680–1714), Jakub Hettig (1714–1733), Václav Michael Pelikán (1739–1748, v letech 1725–1726 byl farářem ve Lhenicích), Adam Jan Josef Roth z Rottenbachu (1748–1767), Jiří Matěj Haidler (1767–1778), František Pohl (1778–1786), Václav Trungenpolz (1786–1794). LINTNER, J. *Církev a její dílo v Soběslavi*, s. 11.

se tak představenými okolními faráři. V závěru 18. století poznamenaly město náboženské změny prováděné císařem Josefem II. Roku 1785 byl zrušen starobylý špitální kostel sv. Víta a prodán do soukromých rukou. Z kostela, architektonické perly gotického stavitelství, se stal až do počátku 20. století obytný dům s koželužskou dílnou.⁵⁹

1.2.4 Náboženská podoba města v 19. století

V závěru 18. století byla v Rakouské říši Tolerančním patentem (1781) zajištěna náboženská svoboda pro další vybrané konfese. Soběslavská farnost však koncem 18. století a v průběhu 19. století zůstává převážně katolická. Teprve po revolučním roce 1848 nacházíme v Soběslavi více jinověrců a příslušníků židovského náboženství.⁶⁰ V roce 1874, po úplném zrovnoprávnění židů novou ústavou (1867), byla ve městě dokonce postavena synagoga.

Po celé 19. století nacházíme vedle řady děkanů⁶¹ povětšinou dva kaplany (označovaní I. a II., někdy také fundační), výjimečně i třetího kaplana (označovaný III., titulovaný jako osobní). Po zřízení učitelského ústavu (1870), měšťanských chlapeckých (1873) a dívčích škol (1875), zde působili také kněží katecheté,⁶² kteří bývali do počátku 20. let 20. století vždy dva (ojediněle i výpomocný katecheta). Českobudějovický biskup Jan Valerián Jirsík totiž v září 1872 vysvětil základní kámen nové školní budovy učitelského ústavu, který byl se Soběslaví neodmyslitelně spojen až do svého zrušení roku 1948.⁶³ Jeden z katechetů měl katechetické místo právě přímo na učitelském ústavu a na cvičné škole spojené s tímto ústavem.

V kontextu lokální historie Soběslavska je také důležité poutní místo Svákov. Roku 1867 byla postavena v lese Svákově u zázračného pramene, z odkazu soběslavského děkana Matouše Nikodéma († 1864), darů soběslavských občanů a města Soběslav kaple

⁵⁹ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 2. díl, s. 22 – 23.

⁶⁰ V 16. století nacházíme v Soběslavi několik židů, avšak ti museli město opustit v roce 1606. Srov. tamtéž, s. 103.

⁶¹ Seznam děkanů v 19. století: Jan Jiří Hosler (1794–1818), Ignác Antonín Veselý (1818–1834), Kašpar Nachlinger (1834–1846), Matouš Nikodem (1846–1864), Martin Novák (1865–1868), Josef Vačkář (1869–1888), ThDr. Jakub Novotný (1888–1892), František Havrda (1893–1904). LINTNER, J. *Církev a její dílo v Soběslavi*, s. 11. Vladimír Vančata uvádí v seznamu děkanů v roce 1826 Lukáše Jakesche a v letech 1826–1834 Karla Hostlovského. Srov. VANČATA, V. *Děkanský úřad v Soběslavi (1397) 1673–1987*. Inventář, B 163, Tábor: Státní okresní archiv v Táboře, 1997, s. 2.

⁶² V *Pamětní knize farnosti Soběslav* (dále PKFSO – bez číslování) se například dočítáme: „Roku 1898 dne 6. ledna zemřel v Soběslavi P. Adolf Toberný ze řádu Piaristů, biskupský notář a profesor a katecheta učitelského ústavu zdejšího po delší nemoci, ač byl začátkem školního roku 1897 započal školní vyučování. Jeho místo definitivně obdržel P. Matěj Lhotský, kandidát doktorátu theologie.“

⁶³ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 2. díl, s. 203.

Panny Marie Bolestné.⁶⁴ Tato stavba stojící do dnešních dnů však navazuje na starší stavby a poutní tradici, kterou lze doložit již v 1. polovině 18. století.⁶⁵

⁶⁴ [Anonym] *Památka na slavnost posvěcení kaple Bolestné Panny Marie ve Svákově v den Narození Panny Marie dne 8. září 1867. Oprava kaple a pořízení nového oltáře v r. 1939.* Soběslav: Šmíd a spol., 1939.

⁶⁵ Srov. ČERNÝ, J. *Poutní místa jižních Čech*, s. 195.

2 Dějiny farnosti Soběslav do roku 1918

Tato část bakalářské práce se věnuje dějinám Římskokatolické farnosti Soběslav (děkanství), jejím správcům a významným událostem v kontextu městské a celospolečenské historie.

2.1 Situace farnosti na počátku 20. století

Město Soběslav bylo na přelomu 19. a 20. století menším městem s ryze českým obyvatelstvem. Na konci 19. století (k roku 1895) byl počet obyvatel 3845. Za víc jak dvacet let, v roce 1921, bylo Soběslavanů 3909.⁶⁶ Většina obyvatel se kolem roku 1900 hlásila k římskokatolickému náboženství. V *Pamětní knize soběslavské farnosti*⁶⁷ se dozvídáme výsledky sčítání k roku 1900: „*Napočteno obyvatelů: V Soběslavi katolíků 3635, starokatolíků 3, helvetů 4, židů 129. Celkem dohromady je v Soběslavi 3771 lidí. Proti předšlému sčítání ubylo 83 lidí. V Soběslavi je 431 domů, 948 rodin, 1754 mužských, 2017 ženských. (...) Celá farní osada čítá 6092 lidí, inclusive 136 židů a 7 acatolíků.*“ Do soběslavské farnosti, kromě města Soběslavi, patří ještě Klenovice, Zvěrotice, Rybova Lhota, Skalice, Třebiště, Chlebov, Kvasejovice, Přehořov a Hrušova Lhota.⁶⁸

2.1.1 Duchovní správa farnosti do roku 1915

V roce 1900 byl soběslavským děkanem P. František Havrda, který byl v *Pamětní knize farnosti Soběslav* zápisem k roku 1893 představen takto: „*(...) dne 1. února 1893 složil přísahu na děkanství Soběslavské (...) se narodil dne 20. července 1834 na Komárově farnosti, okresu i hejtmanství Semily v Podkrkonoší. Studia gymnasiální konal v Jičíně od 1846–1854. Bohosloví studoval v Litoměřicích a byl dne 26. července 1858 ordinován na*

⁶⁶ Srov. BOUŠKA, V. a kol. *600 let Města Soběslavi 1390–1990*, s. 28.

⁶⁷ *Pamětní kniha farnosti Soběslav*, vedená od roku 1830 do současnosti. Dále při citaci uváděno pouze PKFS, bez stránkování.

⁶⁸ Do vzniku farnosti Myslkovice (později Janov) roku 1743 patřily k soběslavské farnosti ještě Roudná, Janov, Myslkovice, Sedlečko u Soběslavě. „*(...) et quod originem Ecclesiae, ac erectionem respective novae Parochiae, a Sobieslaviensi territorio separationem attinet (...).*“ *Liber Memorabilium Ecclesiae et Beneficii Miscoviensis* [Farní kronika janovské farnosti].

„*Roku 1740, dne 14. května požádala Sibyla Eleonora von Bülow o zřízení (...) a oddělení od fary v Soběslavi. (...) ale soběslavský farář dělal všemožné průtahy a potíže. Jako hlavní důvod uváděl, že soběslavští faráři budou náramně ochuzeni o příjem desátku. (...) Pře (...) se táhla skoro 3 roky. (...) k dohodě došlo mezi soběslavským farářem a Sibylou Eleonorou von Bülow, která se uvolila zaplatit soběslavskému faráři odstupné jednou provždy tisíc zlatých v samém zlatě, a tak konečně po průtazích bylo umožněno zřízení samostatné administratury v Janově 16. 2. 1743.*“ HRBEK, V. *Dějiny Myslkovic a okolí*. Myslkovice: Obecní úřad Myslkovice, 2001, s. 144.

K Soběslavi taktéž patřila nedvědická farnost, která byla znovu zřízena roku 1786 (vesnice Nedvědice, Debrník, Vesce, Záluží, Vlastiboř, Mokrá). Do založení hlavatecké farnosti v roce 1787 patřila k Soběslavi také vesnice Želeč u Plané nad Lužnicí.

kněžství. Od 19. srpna téhož roku 1858 kaplanoval v Jablonci nad Nisou. V červnu roku 1864 stal se kaplanem v Citolibech u Loun. (...) dne 1. prosince 1883 za děkana v Chýnově u Tábora (...). Dne 5. listopadu 1893 jmenován byl biskupským kommissařem na ústavu učitelském v Soběslavi, dne 29. května 1895 vikariátním sekretářem traktu Soběslavského a dne 13. ledna 1898 vikářem Soběslavským.“ Děkan Havrda zemřel na děkanství v Soběslavi dne 17. dubna 1904 a pohřben byl na hřbitově u kostela sv. Marka 20. dubna 1904.⁶⁹

Zřejmě vytížeností kněží katechetů na učitelském ústavu a měšťanských školách musela v roce 1900 duchovní správa, „*páni kaplani*“, převzít mimo vyučování ve venkovských dvojtřídkách ve Skalici a Kvasejovicích vyučování také ve třech nejnižších třídách obecných škol jak chlapeckých, tak dívčích. Na počátku století byli kaplani v Soběslavi P. Josef Koffer,⁷⁰ coby I. kaplan a P. Alois Mašek,⁷¹ synovec děkana Havrdy, jako II. kaplan. Od 30. září 1907 se po odchodu P. Koffera stal druhým kaplanem P. Jan Zadražil, který v této pozici zůstal až do svého odchodu 31. srpna 1914. P. Alois Mašek se pak stal I. kaplanem.⁷²

Příchod nového století farnost přivítala na přelomu roku 1900 a 1901 třemi slavnostními farními procesími za velké účasti lidu. Konaly se další tři procesí učitelského ústavu,

⁶⁹ Z matriky zemřelých se dozvídáme, že příčinou úmrtí děkana Havrdy byl zřejmě prasklý žaludeční vřed. Ze zápisu také zjišťujeme, že bylděkan Havrda zaopatřen: „*Zaopatřil jej při nejkrásnějším vědomí a v příkladné zbožnosti dne 17. dubna 1904 Václav Švec, biskupský notář, bývalý farář ve Chrášťanech nyní na odpočinku v Soběslavi.*“ Pochoval ho Monsign. ThDr. Alois Jirák, infulovaný probošt z Jindřichova Hradce. Srov. zápis v matrice zemřelých: *Digitální archiv. Státní oblastní archiv v Třeboni* (dále jen SOA Třeboň). *Kniha zemřelých za léta 1882–1915*, kniha č. 21, s. 83 [cit. 2. 2. 2015] Dostupné na internetu: <<https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=7292#>>.

⁷⁰ „*Bývalý kaplan soběslavský blahé paměti vdp. Jan, zemřel v sobotu dne 8. července 1916, jakožto farář v Černici u Českého Krumlova. V měsíci květnu t.r. podrobil se v Pražském sanatoriu v Podolí těžké operaci žaludečního raka. Udělali mu čtyři řezy do žaludku a kaučukovou trubičkou musil býti prozatím, uměle vyživován. Život jeho byl za takových poměrů trapným živořením, jemuž konec učinil po návratu jeho do Černice zápal plic. Ačkoli se říká, že předvídaná rána tolik nebolí, přece zpráva o jeho smrti nejen celou jemu z láskou oddanou osadu, ale i každého v Soběslavi, kdo dobráka toho znal. O tom podal důkaz jeho krásný pohřeb dne 10. července 1916. (...) Pan farář Jan Koffer narodil se v Klatovech 12. června 1863 jakožto řezníkův syn. Prodělal jednoroční vojenskou službu dobrovolnickou, vstoupil do semináře a byl roku 1877 v Českých Budějovicích na kněze vysvěcen. Kaplanoval 20 let, a to v Mrákově, Horní Vollmavě, Přelavi a Soběslavi. Do Soběslavi přišel v březnu 1895, pobyl tu plných 12 let, načež od 1. října 1907 stal se farářem v Černici. Svoji skromností, upřímností, vlídností a štedrostí, jakož i svým vždy bodrým humorem získal si lásku u každého. Odpočivej v pokoji!*“ [Anonym] *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1916, roč. XII., č. 5, s. 71–72.

⁷¹ Z PKFSO se dozvídáme, že se P. Alois Mašek se narodil 16. července 1872 v Nedvěži, farnosti a okresu Semily v Podkrkonoší. Všechna studia absolvoval v Českých Budějovicích, kde byl 21. července 1895 vysvěcen na kněze. Poté, žil u svého strýce, děkana v Soběslavi, až do 26. února 1896, kdy nastoupil na místo II. kaplana v Blatné, odkud se v říjnu 1898 vrátil do Soběslavi na místo II. kaplana. V Soběslavi setrval až do 22. března 1921, kdy se stal administrátorem v Mlauce u Třeboně.

⁷² Srov. SOKA Tábor, fond Děkanství úřad v Soběslavi. *Pamětní kniha (Pamietie ab anno 1493 Soběslav)*, inv.č. 1, sign. II – 1, s. 94.

procesí škol obecních i měšťanských, školy skalické a kvasejovické. „*Procesí vodil vždy kněz, jenž v dotyčné škole uděloval dítkám vyučování sv. náboženství. Též učitelské síly oněch škol se zúčastnily.*“⁷³ Ke školním procesím se ve větší míře přidávali také dospělí.

Po smrti děkana Havrdy byl na „*soběslavské beneficium prezentován Jeho knížecí milostí*“ v září 1904 „*veledůstojný p. František Šachl*“.⁷⁴ Nový děkan přijel do Soběslavi 4. prosince 1904. Byl slavnostně uvítán na nádraží a velkým zástupem lidí uveden do děkanského kostela. Děkan František Šachl se narodil 25. ledna 1849 v Hůrkách u Lišova. Na kněze byl vysvěcen 16. července 1874 v Českých Budějovicích. Do Soběslavi přišel z Purkarce u Hluboké nad Vltavou, kde byl do té doby farářem.⁷⁵ Dne 1. ledna 1915 odešel děkan Šachl do penze a odstěhoval se z děkanství do městské vily v Soběslavi.⁷⁶ V květnu roku 1916 pak odešel ze Soběslavi do Lišova.⁷⁷ P. František Šachl zemřel 31. srpna 1917 v Lišově, kde byl také pohřben. Kaplanem byl stále P. Alois Mašek, který se stal v roce 1907 I. kaplanem a na místo II. kaplana přišel v létě 1914 po odchodu P. Jana Zadražila do Ratibořských Hor P. Josef Kozlík. Předtím byl P. Kozlík, ihned po svém vysvěcení v listopadu 1913, jmenován výpomocným katechetou v Soběslavi.⁷⁸

2.1.2 Vykoupení bývalého kostela sv. Víta

Obnovení kostela sv. Víta, zrušený císařem Josefem II., bylo v prvních třech desetiletích 20. století neustálou výzvou, která nemohla nechat stranou ani soběslavské kněze. První pokus o obnovu kostela sv. Víta učinil již v 70. letech 19. století českobudějovický biskup Jan Valerián Jirsík, avšak neúspěšně.⁷⁹ Teprve v roce 1901 se podařilo kostel vykoupit a začít spořit na jeho obnovu. Pan děkan Havrda poznamenává: „*Rok 1901 zůstane památným tím, že přičiněním purkmistra p. Josefa Mrázka ustavilo se družstvo pro znovuzřízení bývalého gotického kostela sv. Víta na náměstí Soběslavském; jehož štíhlou věžičku město*

⁷³ PKFSO.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Po kněžském svěcení byl kooperátorem v Rudolfově. Od poloviny roku 1876 kaplanem v Dobříši. V říjnu 1891 se stal farářem v Purkarcí. Srov. SOKA Tábor, fond Děkanský úřad v Soběslavi. *Pamětní kniha (Pamětie ab anno 1493 Soběslav)*, inv.č. 1, sign. II – 1, s. 93–94.

⁷⁶ „*Počátkem ledna odešel pro chorobu na zasloužený odpočinek zdejší děkan vdp. P. Frant. Šachl. Pan děkan Šachl pro milou svoji povahu a dobrosrdečnost za svého desetiletého působení v Soběslavi získal si sympatií zdejšího obecnstva. Zprávu děkanského úřadu převzal administrátor p. P. Alois Mašek.*“ [Anonym] *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1915, roč. XI., č. 1, s. 11.

⁷⁷ „*Bývalý děkan zdejší P. Fr. Šachl přesídlil před 14 dny do Lišova ku svým příbuzným. Přejme p. děkanovi, jenž po dlouhé chorobě opět ozdraven, aby zaslouženého odpočinku v nerušeném zdraví užíval.*“ [Anonym] *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1916, roč. XII., č. 5., s. 74.

⁷⁸ P. Josef Kozlík coby vojenský kaplan opustil kněžský stav v roce 1920.

⁷⁹ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 2. díl, s. 25.

svým nákladem udržovalo povždy v náležitém stavu. Prozatím zakoupilo družstvo od dosavadní majitelky paní Anny Hessové tento kostel, jenž až dosud byl jejím majetkem a slouží za byty, za 21.000 Korun. (...) Položen tu základ k dílu, jež zloba minulých věků pokazila.“⁸⁰ Spolek pro obnovu kostela sv. Víta od svého založení (1901) až do roku 1937 sbíral dary, příspěvky, které by umožnily jeho obnovení v původní kráse. Snažil se také o různé kulturní akce, jejichž výnos by podpořil zamýšlenou obnovu kostela.⁸¹ Spolek pro obnovu pravidelně informoval v místním věstníku *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí* o dárcích a výši naspořené částky.⁸²

Během první světové války pojali Soběslavští myšlenku, že kostel sv. Víta, Václava a Vojtěcha, jak zní plné patrocinium, bude památkou všech padlých ve světové válce. V kostele měla být umístěna pamětní deska se všemi jmény padlých vojáků ze soběslavské farnosti.⁸³ Kostel sv. Víta se tak měl stát „Kostelem míru“. Nikdy se tak však nestalo.⁸⁴ Předsedou *Spolku pro obnovu kostela sv. Víta* byl až do svého odchodu ze Soběslavi v roce 1923 Th.C. Matěj Lhotský, katecheta na soběslavském učitelském ústavu.

Samotné restaurování kostela se uskutečnilo až v letech 1936–1937. V městské kronice k roku 1936 nalezneme tento zápis: „Konečně po pětatřiceti letech trvání spolku pro znovuzřízení gotického kostela Sv. Víta v Soběslavi, jehož úspěšná předválečná činnost byla značně poškozena, ba zdálo se, že byla úplně zničena světovou válkou, dostala se tato vzácná památka jihočeské gotiky z druhé poloviny XIV. stol. prvních restauračních

⁸⁰ PKFSO.

⁸¹ „Spolek pro znovuzřízení bývalého kostela sv. Víta uspořádal 11. června na den Božího Těla zahradní zábavu v hotelu u Zvonu. Program celé zábavy sestavil a nacvičil pan E. Rataj, c. k. učitel hudby při zdejšímu paedagogiu. Číska zpěvní zazpívali kandidáti učitelství, orchestr sestaven byl z několika pánů hudebníků, kteří hráli z ochoty, a z kandidátů. Průběh zábavy byl velice zdařilý. Vzdává proto výbor spolku uctivé díky všem, kteří o zdar ochotně a nezištně se přičinili. Přední zásluha náleží panu E. Ratajovi, c. k. učiteli hudby, zpěvákům, hudebníkům a slečnám, které o finanční úspěch zábavy se staraly, jednak vykonanou sbírkou, jednak ochotnou pomocí při prodeji vstupenek, losů a p. Všem zaplat' Pán Bůh! - Hrubý příjem činí 420 K.“ [Anonym] *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1914, roč. X., č. 6, s. 91.

⁸² Například zpráva z roku 1912: „Zprávy: LIV. výkaz příspěvků a darů došlých spolku pro znovuzřízení býv. kostelíka sv. Víta v Soběslavi: (...) úhrnem 57,48 K. K tomuto výkazem LIII vykázaný obnos K 37.222,62, celkem K 37.280,10.“ [Anonym] *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*. Musejní publikace, 1912, roč. VIII., č. 8, s. 105.

⁸³ Leták: *Provolání*. „Spolek pro znovuzřízení gotického kostela svatých patronů našich Víta, Václava a Vojtěcha v Soběslavi obrací se s upřímnou prosbou (...). Leč nynější doba hrozných bouří a vášní válečných bohužel není přízniva okamžitému započetí práce, ale jakmile rozletí se blahá zvěst, že kýžený mír přišel, započne se ihned s přestavbou této svatyně, jež na věčnou paměť události tak vznešené a všelidské nazvána bude svatyní mírovou. Při restauraci bude dbáno i toho, by ti, jimž osudové doby válečné život vzaly, mohli dále žít v nehynoucí paměti svých drahých na živu zůstávších. Mramorové desky umístěné ladně ve stěnách opraveného chrámu s nápisy jmen padlých miláčků – mají připomínati věčně jména hrdinů. K zakoupení a umístění desk tímto zveme všechny, jimž paměť syna – bratra – otce v krutém boji padlého jest světlou a nehynoucí. (...) V Soběslavi v srpnu 1917. Předseda Th.C. Matěj Lhotský, č. biskup. rada, c.k. professor“ Ze soukromé sbírky Bohumila Břicha ze Soběslavi.

⁸⁴ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 2. díl, s. 26.

práci (...).⁸⁵ Velkou zásluhu na obnovení kostela sv. Víta měl P. Jan Zadražil (Soběslavští mu říkali *pan děkan*), bývalý soběslavský kaplan, který v Soběslavi pobýval jako penzista od roku 1936 až do své smrti v roce 1953.⁸⁶ Soběslavský děkan František Veselý zachycuje po smrti P. Zadražila vzpomínku: „(...) *přišel do penze do své milé Soběslavi, kde byl kdysi kaplanem, postavil se do čela spolku pro obnovu kostela a plány jeho uskutečnil. Ač již penzista a s chorým srdcem, denně byl mezi dělníky na stavbě a za každou věcí šel tak dlouho, dokud ji neprovedl, dokud ji nerealizoval. (...) Práci jeho jistě zhodnotil P. Bůh nejlépe, i když p. biskup jej odměnit zapomněl. (...) P. Zadražil pracoval a P. Bolech je za to jmenován monsignorem.*“⁸⁷ Se „svým“ kostelem se P. Zadražil, kde od jeho znovuoobnovení pravidelně sloužil bohoslužby, rozloučil 31. prosince 1953. Poté byl 1. ledna 1954 pohřben v Deštné.

2.1.3 Hmotné zajištění děkanství

Děkanství vlastnilo do první pozemkové reformy (1919) poměrně velké množství pozemků. Mezi Soběslaví a Sedlečkem u Soběslavě (přifařena při josefinských reformách k Janovu u Roudné) patřil k děkanství hospodářský dvůr Sedlo, který byl uprostřed děkanských polí, luk a také na kraji děkanského lesa.⁸⁸ Hospodářský dvůr byl zřejmě založen až v polovině 19. století. Velikost hospodářských, zemědělských budov odpovídala středně velkému hospodářství. Děkanství pronajímalo (propachtovávalo) mnoho pozemků především v nedvědicím katastru. Celková výměra děkanských pozemků v roce 1898 byla 96,91 ha (bez lesa), z toho se 57,54 ha pronajímalo. Čistý katastrální výnos za rok 1897 byl 1017,90 zlatých.⁸⁹ Vedle děkanského benefícia, záduší děkanského a skalkického kostela existovala od poloviny 19. století ještě mešní nadace Matěje Hamerníka se svými pozemky. Děkanství mělo samozřejmě mnoho dalších mešních stipendií z různých historických nadací.

⁸⁵ DA. SOKA Tábor. *Kniha pamětní města Soběslav*, s. 221.

⁸⁶ P. Jan Zadražil se narodil 26. dubna 1870 v Deštné a 22. července 1894 byl ordinován. Po vysvěcení se stal kaplanem v Ratibořských Horách a poté v Ševětíně. Od 30. září 1907 kaplanoval v Soběslavi. Od 1. září 1914 byl jmenován farářem v Ratibořských Horách, následně se stal děkanem v Chýnově. Zemřel 29. prosince 1953 v Soběslavi, pohřben byl v rodné Deštné. Srov. SOKA Tábor, fond Děkanství v Soběslavi. *Pamětní kniha (Pamietie ab anno 1493 Soběslav)*, inv.č. 1, sign. II – 1, s. 94 a 97.

⁸⁷ Tamtéž, s. 97.

⁸⁸ Část těchto pozemků i s lesem na Sedle byla z odkazu majitelů myslkovického panství, Antonie Neveklové a její sestry Emilie z 60. let 19. století. Srov. HRBEK, V. *Dějiny Myslkovice a okolí*. Myslkovice: Obecní úřad Myslkovice, 2001, s. 87.

⁸⁹ VANČATA, V. *Děkanství v Soběslavi (1397) 1673–1987*. Inventář, B 163, Tábor: Státní okresní archiv v Táboře, 1997, s. 2.

Patronem děkanského benefícia a děkanského kostela byl šlechtický rod Schwarzenberků. Po roce 1927 konfiskací třeboňského schwarzenberského panství přešlo patronátní právo na Ministerstvo zemědělství Československé republiky – Ředitelství státních lesů a statků v Třeboni. Sídlo patronátního úřadu pro Soběslav bylo taktéž v Třeboni.

Doklad sociálního myšlení a využití děkanských pozemků pro zmírnění válečného strádání nalzáme na počátku války z roku 1915: „*Vzácný dar učinil příznivec zdejší chudiny, vdp. Šachl, děkan v Soběslavi, sleviv dlužné nájemné z farských pozemků na jednu třetinu a zbytek přes 1500 K odkázav chudinskému fondu města Soběslavi. Šlechtný čin pana děkana zůstane zdejšímu obcenstvu v milé paměti.*“⁹⁰

2.1.4 Generální vizitace biskupa Martina Josefa Říhy

Ve dnech 5. a 6. května 1902 navštívil Soběslav českobudějovický biskup Dr. Martin Josef Říha. Důvodem jeho návštěvy byla kanonická vizitace farnosti a udílení svátosti bířmování. Cesta pana biskupa v tomto čase vedla do čtyř farností soběslavského vikariátu. Nejprve zavítal do Veselí nad Lužnicí, poté přes Dráčov do Soběslavi a nakonec do Nedvědic.⁹¹

Plně v duchu tehdejších rakousko-uherských zvyklostí vítalo biskupa Říhu celé město. Starosta města, Josef Mrázek, zval zvláštním přípisem jménem městské rady všechny soběslavské úřady, spolky a korporace, aby se účastnily slavnostního přivítání „*Jeho Excellence, nejdůstojnějšího pana biskupa.*“ Pro uvítání stanovil přesné pořadí všech zúčastněných od začátku města až ke kostelu.⁹²

Biskup přijel 4. května 1902 v podvečer od Dráchova. Po uvítání konal *visitationem ecclesiae* a pobožnost za zemřelé na hřbitově a v kostele sv. Marka. Dne 5. května v dopoledních hodinách proběhlo v děkanském kostele bířmování 793 bířmovanců mužského pohlaví. Následující den - 6. května byly bířmovány ženy v počtu 789. Celkem bylo tedy bířmováno 1582 bířmovanců. V obou dnech odpoledne konal biskup Říha zkoušky z náboženství jak na dívčích a chlapeckých školách, tak na c.k. učitelském ústavu. Děkan Havrda s jistou satisfakcí hodnotí visitaci pana biskupa: „*(...) udělil následující vyznamenání (...). Soběslavský děkan a vikář František Havrda stal se arciknězem obvodu Budějovického. Soběslavští katecheti: Th.C. Matěj Lhotský a Jakub Bozděch obdrželi expositorium canonice. (...) Pochvalná uznání obdrželi: oba Soběslavští kaplani Jan Koffer a*

⁹⁰ [Anonym] Zprávy. *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1915, roč. XI., č. 9, s. 140–141.

⁹¹ PKFSO.

⁹² *Pozvání* (Čís: 627 m.r.). Příloha PKFSO.

Alois Mašek. ⁹³ Generální vizitace v Soběslavi byla tedy panem biskupem Říhou náležitě oceněna.

2.1.5 Pastorační aktivity

Mimo běžný farní život tradičně strukturovaný církevním rokem (průvody na Vzkříšení, na Boží Tělo, poutě na Svákově, u sv. Marka, průvody do polí a jiné) nalezneme jako významné činitele – spolky. Jedním z těchto spolků byla *Farní jednota Cyrillská* založená 28. dubna 1884 jakožto odnož celonárodního spolku. Jejím předsedou byl děkan Josef Vačkář a jednatelem P. Adolf Toberný, katecheta na učitelském ústavu. Cílem spolku bylo zlepšení kostelního zpěvu a hudby: „(...)stará se především o rozkvět pěveckého sboru kostelního, pěstuje hudbu liturgickou, chorální i vícehlasnou a k tomu cíli o zřízení a řádné vedení pěvecké školy farní, jakož i o sbor literátský.“⁹⁴ Spolek přestal plnit svůj účel ve 30. letech 20. století. Na dotaz okresní politické správy o činnosti spolku odpovídá děkan Sponar v říjnu 1934: „(...)zdejší farní jednota Cyrillská přestala žít a existovat, poněvadž účelu jejího, povznesení chrámového zpěvu, nebylo dosaženo.“⁹⁵ Členů spolku bylo osmdesát.

Dalším uskupením v soběslavské farnosti byl spolek *Svaté Rodiny*, založený kaplanem Františkem Čápem v roce 1895.⁹⁶ Zbožný spolek *Svaté Rodiny* byl celodiecézní odnoží.

2.2 Farnost Soběslav během první světové války

Z *Pamětní knihy farnosti Soběslav* se dozvídáme pouze o spáchaném atentátu na následníka trůnu, Františka Ferdinanda a jeho manželku Žofii, 28. června 1914 v Sarajevu. V Soběslavi se za zesnulé zvonily hrany a 6. července 1914 se konaly „smuteční služby Boží, jichž se zúčastnili zeměpanské a samosprávné úřady, správy škol a četní osadníci.“⁹⁷

Další zprávu nacházíme až z roku 1915 od děkana Smoly: „Za války, kterou zavinila prusácká roztahovačnost a touha po zotročení celého světa pruskému obchodu, nastoupil jsem, poměry a hrůzy válečné vyžádaly mnoho obětí na životech, majetku národů; zájmy

⁹³ PKFSO.

⁹⁴ SOkA Tábor: Fond Děkanský úřad v Soběslavi. *Cyrillská jednota, Stanovy farní jednoty Cyrillské v Soběslavi*, inv.č. 228, sign. VI – 4, kart.č. 55, fol. 77–78.

⁹⁵ Tamtéž, fol. 79.

⁹⁶ SOkA Tábor: Fond Děkanský úřad v Soběslavi. *Svatá rodina. Dopis kanovníka*, inv.č. 228, sign. VI – 4, kart.č. 55, fol. 90.

⁹⁷ PKFSO.

*ethické znehodnoceny, vše zdraženo (...).*⁹⁸ Následné záznamy se týkají pouze informací o všeobecné drahotě, nedostatku potravin a bídě z toho plynoucí. Lidské strádání bylo ještě umocněno 5. července 1916, kdy v Soběslavi uhodila ohromná bouře s krupobitím. Zničila úrodu, vyvrátila mnoho stromů a rozbila na západní straně kostela i na budově děkanství všechna okenní skla.

Během celé války narukovalo na frontu šest set soběslavských mužů, z nichž sedmdesát padlo především na ruské frontě, ale také v Srbsku a Itálii.⁹⁹

2.2.1 Duchovní správa farnosti během první světové války

V druhém válečném roce, 13. června 1915, přišel do Soběslavi nový děkan, František Smola¹⁰⁰ (do konkurzu na soběslavské děkanství se tehdy přihlásilo osm kandidátů).¹⁰¹ Jeho dosavadním působištěm byla farnost ve Štěpánovicích u Třeboně.¹⁰² Nový pan děkan byl zřejmě komplikovanější povahy (či nomen omen) a od samého počátku měl v Soběslavi nepříjemnosti. Již první den, jak nakonec sám poznamenává, byl nespokojen: „(...) na nádraží čekali vel. páni kaplani Al. Mašek a Fr. Šíma¹⁰³ a administrátor Štěpánovický vp. Josef Kozlík¹⁰⁴ a zástup lidu, ponějvíce ženské a mládež škoie odrostlá. U kostela ostatní místní důst. kněží p. prof. Lhotský a katecheta Smitka. Co zaráželo, bylo to, že ačkoliv pan administrátor učinil oznámení, příslušné úřady a městské zastupitelstvo, oficiálně příchod můj ignorovali, což je myslím dosavade unikum. Ve Třeboni vítali před půl rokem děkana nového se vši slávou. Příčina této skoro urážky mi hned jasná nebyla (...). Přišel jsem sem na divnou půdu, skoro úhor (...).“ Později píše ohledně sporům kvůli pronájmům děkanských pozemků: „Můj předchůdce byl velký dobrák, který se nechal od nájemců šiditi, kdo si postěžoval tomu slevoval a „ubážák“ potom se děkanovi

⁹⁸ PKFSO..

⁹⁹ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 1. díl, s. 196.

¹⁰⁰ František Smola se narodil 26. 2. 1860 ve Steinbruchu. Vysvěcen byl 5. 7. 1885 v Praze. Kaplanem byl v Hroznětíně u Karlových Varů, v Oboře u Plzně, Mšeci. V letech 1896–1900 byl farářem v Kounově, následně farářem ve Štěpánovicích. Srov. SOKA Tábor, fond Děkanský úřad v Soběslavi. *Pamětní kniha (Pamietie ab anno 1493 Soběslav)*, inv.č. 1, sign. II – 1, s. 94.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 94.

¹⁰² „Nový děkan vdp. P. František Smola dosavadní farář ve Štěpánovicích přijel k nám v neděli dne 13. t.m. K uvítání jeho dostavili se místní pp. duchovní a hojně obecenstva.“ [Anonym] *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1915, roč. XI., č. 6., s. 92.

¹⁰³ „Z duchovní správy. Proviz. kaplanem v Soběslavi jmenován byl dp. Fr. Šíma, rodák klenovický, který odbýval své kněžské prvotiny v neděli dne 6. června v děkanském chrámu Páně v Soběslavi.“ Tamtéž, s. 92.

¹⁰⁴ „Z duchovní správy: druhý kaplan v Soběslavi p. P. Josef Kozlík byl jmenován int. administrátorem ve Štěpánovicích.“ [Anonym] *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1915, roč. XI., č. 7, s. 107.

vysmál. *To jsem já nechtěl, a proto si popudil mnohé, kteří dobrého p. děk. Šachla chválili, ale mne, který jsem stál na stanovisku práva a spravedlnosti, si nemohli oblíbiti.*“¹⁰⁵ Děkan Smola byl v Soběslavi celou válku až do své smrti 14. srpna 1923.¹⁰⁶ V tomto válečném období byl stále I. kaplanem P. Alois Mašek, II. kaplanem P. František Šíma a katechety P. Josef Smitka a P. Matěj Lhotský.¹⁰⁷ Th.C. Matěj Lhotský, profesor náboženství na soběslavském učitelském ústavu, byl ve válečných letech 1914–1917 pověřen řízením tohoto zařízení jako správce – ředitel.¹⁰⁸

Vztahy mezi kněžími v době děkana Smoly nebyly jednoduché. Vztah kaplanů k děkanovi byl natolik vyostřen, že ho musela řešit biskupská konzistoř. Soběslavští kaplani Mašek a Šíma podali 16. prosince 1915 několikastránkovou stížnost na děkana Smolu. Předmětem stížnosti byla především výše kaplanských příjmů, otázka kaplanských bytů, stravy, návštěv a umístění kanceláře.¹⁰⁹ Spor byl vyřešen sepsáním smlouvy, upravené biskupskou konzistoří, která umožnila další soužití na soběslavském děkanství. V průvodním listu konečného návrhu smlouvy zasláné až koncem dubna 1916 z biskupské konzistoře se dozvídáme, že si děkan Smola stěžuje také na kaplana Maška, nazýváje ho „liturgickým monstrem“. Výmluvným dokladem „jak se věci měly“, je i závěr tohoto průvodního listu: „Upozorňujeme konečně pana děkana na to, že právě tím, že ku škodě kaplanů mnohé požítky bývalé jim odmítá, zavdává těmto příčinu k tomu, aby jeho rozkazů nedbali nebo jim vzdorovali. Budou-li viděti dobrou vůli u pana děkana, zajisté i sami jinak jednati budou: láska budí zase lásku.“¹¹⁰

Děkan Smola, zřejmě zraněný i ve vztahu k biskupovi (viz podkapitola 2.2.2), popisuje některé kněze: „(...) jak bídnými stvůrami mohou býti kněží, uražení ve své cti, žádostivosti, pýše, marnivosti a zase též lakomství a hamižnosti; jak dovedou kněží svou

¹⁰⁵ PKFSO.

¹⁰⁶ „Zemřel vdp. František Smola, děkan soběslavský. Pohřeb měl 16. srpna v 10 hod. dopoledne na hřbitově sv. Marka. (...) Ja kněz byl horlivý, přísně církevní, o kostel dbalý, ale v Soběslavi nebyl u většiny obyvatel oblíben; všeobecně se mu vytýkala náboženská nesnášenlivost a lakota. Za něho mnoho katolíků přestoupilo k církvi evangelické českobratrské, anebo zůstalo bez vyznání. S katechetou Josefem Smitkou nebyli v dobré shodě.“ DA. SOKA Tábor. *Kniha pamětní města Soběslav*, s. 102.

¹⁰⁷ „Lhotský Matěj, katecheta na učitelském ústavu v Soběslavi, nar. 2. 2. 1863 v Božejově, ordin. 18. 7. 1886, zemř. 8. 2. 1936. *Náboženský spisovatel*. B V, 2102.“ KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení svatého Jan Neumanna (Setkání), 1995, s. 90. (B zkratka pro: Bibliografie české katolické literatury náboženské. Sestavil J. Tumpach – A. Podlaha, I – V. Praha 1912–1923.). Lhotský se po odchodu ze Soběslavi stal ředitelem učitelského ústavu ve Svatém Janu pod Skalou. Po trvalém odchodu do penze byl od roku 1932 opět v Soběslavi. Pohřben byl také v Soběslavi, na hřbitově u sv. Marka.

¹⁰⁸ Soukromá sbírka Bohuslavy Hořejšové ze Soběslavi. *Smuteční oznámení úmrtí Msgr. Th.C. Matěje Lhotského*.

¹⁰⁹ SOKA Tábor, fond Děkaný úřad v Soběslavi. *Spisy děkanů 1785–1940, Příloha Nástinu smlouvy mezi duchovními v Soběslavi*, inv.č. 86, sign. III B – 16/1, kart.č. 34.

¹¹⁰ Tamtéž, *Odpověď biskupské konzistoře*.

farisejskou spravedlností popuditi a udělati nepřátelské smýšlení proti knězi, který jejich aspirace neoprávněně chtěl na pravou míru přivést! (...) z kněžské strany se všechna snaha podryvá – zakusil jsem v Soběslavi v míře přehojně! (...) byly mi zlovolně nohy podráženy!! Osada proti mně popuzována, kde a jak možno bylo!!“¹¹¹ O důsledcích některých postojů děkana Smoly, zvláště při „odpadovém hnutí“ (přestupovém hnutí), bude pojednáno níže (viz podkapitola 3.1.1).

Zajímavou událostí, zaznamenanou v *Pamětní knize (PKFSO.)*, byla oslava padesátiletého výročí vysvěcení svákovské poutní kaple 9. září 1917. „Přišlo sem více procesí z okolí. Kázal p. farář Josef Dvořák z Hlavatec. Dostavili se 4 kněží. Slavnosti na závadu byl ustavičný déšť.“¹¹²

2.2.2 Návštěva biskupa Josefa Antonína Hůlky

V *Pamětní knize (PKFSO.)* bohužel není žádná zpráva, vyjma zápisu pana biskupa Hůlky: „*Revidi in visitationem canonica generali die 15.–17. Junii 1915. Josephus Antonius, episcopus*“, o průběhu návštěvy biskupa a udílení svátosti biřmování. Lze to připsat na vrub zrovna probíhající změně na děkanském postu. Teprve 13. června 1915 totiž přišel do Soběslavi nový děkan, František Smola.

O průběhu biřmování se však dozvídáme z musejního zpravodaje. Nejprve informuje o plánované slavnosti,¹¹³ následně o samotném průběhu: „*V úterý dne 15. t.m. o 7. hodině ráno očekáván byl p. dvorním radou Blížencem, zástupci zdejší samosprávy s p. purkmistrem Hubertem v čele, zástupci úřadů, četnictva a j., sborem professorským a učitelským všech škol jakož i zactvem, které s obecnstvem tvořilo špalír, příjezd j.m.p. biskupa Hůlky u ústavu učitelského. Po napjatém očekávání konečně zazněly na věži zvony a p. biskup přijel se svým sekretářem, provázen p. professorem Th.C. M. Lhotským a zástupcem knížete Schwarzenberga. Při vchodu do města uvítán byl p. místodr. radou a purkmistrem, načež představení mu byli různí hodnostáři s nimiž laskavě pohovořil. Před vchodem ústavu uvítala p. biskupa pěkným srozumitelně předneseným proslovem žákyně Kalinová, dceruška c.k. cvič. učitele, podavši mu nádhernou kytici. Zřejmě pohnut nad dojemně*

¹¹¹ SOKA Tábor, fond Děkanský úřad v Soběslavi. *Pamětní kniha (Pamietie ab anno 1493 Soběslav)*, inv.č. 1, sign. II – 1, s. 95.

¹¹² *PKFSO.*

¹¹³ „*Biřmování v Soběslavi konati se bude v úterý dne 15. března J. B. M. ndp. biskup Budějovický A. Hůlka udíleti bude po kázání sv. biřmování, poté prohlédne si kostelík sv. Víta. Ve středu dne 16. t. m. sloužití bude J. B. M. o 7. hodině, pak bude zkouška z náboženství. Ve čtvrtek dne 17. června o 7. hodině mše sv. a zkouška v paedagog., odpoledne ve Skalici. Dne 18. června sv. biřmování v Dráchově, dne 19. června v Nedvědicích, v neděli dne 20. června v Hlavatech.*“ [Anonym] *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí. 1915, roč. XI., č. 5., s. 75.*

proneseným uvítáním v němž vzpomenu bylo mládí p. biskupa, kdy tento jako mladý kněz v městě našem působil, děkoval p. biskup milé děvušce, když tu k němu přistoupila malá začka zdejší polské kolonie a zvučným hlasem vítala p. biskupa jménem polských dítek v městě našem sídlících. Pak odebral se průvod do kostela, kde byla instalace nového p. děkana vdp. P. Smoly. Po slavných obřadech vykonal p. biskup sv. biřmování. K biřmování dostavilo se celkem 1194 biřmovanců. Biřmování tak velkého počtu biřmovanců trvalo přes 2 hod. odpo. načež v hotelu "u Zvonu" uspořádán společný oběd. Ve středu konala se ve zdejším děkan. chrámu Páně zkouška z náboženství. Ve čtvrtek o 7. hod. celebroidal p. biskup slavnou mši sv. a poctil návštěvou svojí zdejší paedagogium, kdež u vchodu uvítán byl chorálem, který přednesli žáci ústavu. Poté následovala zkouška z náboženství. Doufáme, že kratičký pobyt J. M. p. biskupa v našem městě utkví mu v milé paměti!¹¹⁴ Podle všeho se návštěva pana biskupa Hůlky nesla ještě v duchu starých rakouských zvyklostí a pořádků. Pro samotného biskupa Josefa Antonína mohla být návštěva jistě o to zajímavější, jak upozorňuje i předchozí autor, že Soběslav znal ze svých kaplanských let.¹¹⁵

V první díle *Pamětní knihy* je dochováno také zajímavé osobní sdělení nového děkana Smoly, dokreslující jeho komplikovanou povahu a nelehké vztahy: „*Ba i v hostinci u Zvonu (hotel) jsem dal strojiti obědy, které u příležitosti kanonické generální vizitace dne 15., 16. a 17. června konané, Jeho Milosti panu biskupovi Josefu Hůlkovi a hostům pozvaným jsem poskytnouti povinen byl. Kanonická vizitace se povedla dobře, pan biskup měl pro všechny vlídné oči (...) rozsel vyznamenání všem ale – děkana nevisitoval a ten to odnesl jenom útratou vizitační, ale projevu milosti a lásky biskupské se naň nedostalo, neboť měl starou kaňku! Když byl ve Štěpánovicích upozornil v roce 1909 pana biskupa na zhoubu, kterou agrárismus, jehož velkým reprezentantem je kněz Krojher¹¹⁶ církvi jednou (v Čechách) připraví a to se dotknul moc bolavého a choulostivého místa, a to se neodpouští ani hned ani v budoucnosti. Také toho důsledky ubohý Smola jako děkan cítil!...*“¹¹⁷ Děkan Smola za své působnosti v Soběslavi již biskupa Hůlku nepřivítal.

2.2.3 Rekvizice soběslavských zvonů

¹¹⁴ [Anonym] *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*. 1915, roč. XI., č. 6., s. 93.

¹¹⁵ KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení svatého Jan Neumanna (Setkání), 1995, s. 37. J. Hůlka byl v Soběslavi kaplanem pouze od května do konce června 1877. Srov. SOkA Tábor, fond Děkaný úřad v Soběslavi. *Pamětní kniha (Pamietie ab anno 1493 Soběslav)*, inv.č. 1, sign. II – 1, s. 89.

¹¹⁶ Není jasné, koho děkan Smola myslí. V úvahu by mohl přicházet čestný kanovník českobudějovický, František Krojher (1871–1948), farář v Ledenicích a senátor. Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 65 a 95.

¹¹⁷ SOkA Tábor, fond Děkaný úřad v Soběslavi. *Pamětní kniha*, inv.č. 1, sign. II – 1, s. 95.

Tak jako v jiných obcích Rakousko–Uherské monarchie byly také ze soběslavské věže sejmuty a odvezeny zvony na válečné účely (17.–19. října 1916). Děkan Smola poznamenává: „(...) kostely byly oloupeny o zvony (...). Bylo to truchlivé divadlo, když v podvečer 16. října naposledy se našimi zvony všemi zazvonilo. Náměstí bylo plno lidu, mnozí plakali, když se zvony s námi loučily. Ve mnohých slabých byla i víra zviklána (...).“¹¹⁸

Z věže děkanského kostela byly zrekvírovány zvony: *Marie* z roku 1492 (přelit 1852) o váze 252 kg, zvon *Poledník* či *Cerazský* z roku 1490 o váze 486 kg a zvon *Starý* o váze 959 kg. Z dalších míst soběslavské farnosti bylo zabaveno: z kostela sv. Marka byl sejmut jeden zvon z roku 1651 o váze 166 kg, z Kvasejovic – z kostela sv. Anny byl odebrán zvonek s letopočtem 1870 o váze 27 kg, ze skalického kostela byl odvezen zvon o váze 118 kg. Navíc v lednu 1918 byl ještě sejmut umíráček z děkanského kostela sv. Petra a Pavla s letopočtem 1716 o váze 160 kg.¹¹⁹

Na soběslavské kostelní věži tak zůstal až do dnešních dnů¹²⁰ jediný největší zvon *Petr a Pavel (Velký, odlit roku 1492)*, přelit roku 1663, o váze 1891 kg.¹²¹

¹¹⁸ PKFSO.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ V roce 2012 byl vysvěcen a zavěšen zvon Petr Vok o váze 97 kg.

¹²¹ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 1. díl, s. 14–15.

3 Historie farnosti od roku 1918 až do roku 1948

Farní *Pamětní kniha (PKFSO.)* bohužel nezaznamenává žádnou zprávu o konci první světové války a vzniku Československé republiky 28. října 1918. V ryze české Soběslavi byl však konec války a vznik samostatné republiky radostně oslavován. Oficiální oslava vzniku republiky se konala ve dnech 9. a 10. listopadu 1918. Celé město bylo vyzdobeno, v ulicích visely vlajky s národními symboly, obrazy Masaryka a Wilsona.¹²² V městské kronice nalezneme zápis: „(...) *mohutný průvod, jaký asi Soběslav dlouho neviděla. Jsou tu hasiči, sokolové, krojovaní řezníci, ruští zajatci a ohromné zástupy lidu. Průvod odebral se na náměstí, kde byly slavnostní projevy (...).*“¹²³ Město Soběslav stálo zcela za nově vzniklou republikou.

3.1 Duchovní správa do roku 1937

Začátkem 20. let dochází ke změně soběslavských kaplanů. Místo I. kaplana, P. Aloise Maška, přichází v září 1921 P. Matěj Bolech, doposud osobní kaplan, v Kestřanech. P. František Šíma, II. kaplan, odešel v dubnu 1922 jako administrátor do Pluhova Žďáru u Kardašovy Řečice. „*Druhé místo kaplanské zůstalo potom pro nedostatek kněží neobsazeno.*“¹²⁴ Po smrti děkana, konsistorního rady P. Františka Smoly, 14. srpna 1923 administroval děkanství kaplan Bolech. Během tohoto prozatímního období kaplanoval v Soběslavi P. Antonín Chlebeček,¹²⁵ který v prosinci 1923 odešel kaplanovat do Dnešic v nepomuckém vikariátu. V roce 1923 odešel ze Soběslavi také katecheta, P. Matěj Lhotský, vyučující do té doby na učitelském ústavu. Jeho místo po redukci hodin náboženství zůstalo neobsazené.¹²⁶

Novým soběslavským děkanem se 1. prosince 1923 stal P. Štěpán Sponar, předtím farář v Purkarcí u Hluboké nad Vltavou. Narodil se 7. prosince 1869 v Roušíně na Českokrumlovsku. Na kněze byl vysvěcen 17. července 1892 v Českých Budějovicích. Kaplanoval v Dlouhé Vsi, v Českém Krumlově, ve Zbytinách a Prachaticích. Od roku 1909 byl pak farářem v Purkarcí.

¹²² LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 3. díl, s. 295–296.

¹²³ DA. Státní okresní archiv v Táboře. *Kniha pamětní města Soběslav 1932*, archivní fond: *Archiv města Soběslav 1371–1945 (1950)*, [cit. 2. 2. 2015], s. 57.

¹²⁴ *PKFSO.*

¹²⁵ Zemřel 9. února 1954. Srov. *Katalog diecéze českobudějovické L.P. 1981*. České Budějovice: Kapitulní konzistoř v Českých Budějovicích se souhlasem Jihočeského krajského národního výboru v Českých Budějovicích ze dne 27. 4. 1981 a Ústředního církevního nakladatelství v Praze, s. 240.

¹²⁶ *PKFSO.*

Zajímavým počinem nového děkana bylo založení farní rady v únoru 1924 „(...) volně sdružení horlivých katolíků, kteří by v nynější nábožensky pokleslé a katolické církvi nepřátelské době radou a též aktivně duchovní správu podporovali.“¹²⁷ Předsedou farní rady byl zvolen František Smrž, obchodník v Soběslavi.

Na podzim roku 1928 se ze Soběslavi odstěhoval katecheta P. Josef Smitka, který zažádal o penzi a následně se přestěhoval do Českých Budějovic. Děkan Sponar o něm píše: „Byl to kněz velice velice vzdělaný, výborný kazatel, působil zde od roku 1914 a zanechal zde dobrou a vděčnou vzpomínku.“¹²⁸ Místo něho nastoupil již od 1. ledna 1927 na pozici II. kaplana P. Jakub Bílý, který přišel z Českého Krumlova, kde byl kaplanem seniorem. P. Bílý vykonával však to, co v předchozích obdobích zastávali kněží katecheté – učil na obecných i měšťanských školách chlapeckých i dívčích. Na učitelském ústavu se vyučovala již pouze jedna hodina v I. ročníku. Další výuku měl na cvičné škole místo děkana Sponara. P. Bílý, který byl však 1. února 1930 ze Soběslavi odvolán a místo něho již další kněz nepřišel. Přes snížený počet vyučovacích hodin náboženství stále zůstávalo dost hodin pro postaršího děkana Sponara a jediného kaplana Bolecha. Z těchto důvodů byla do výuky náboženství zapojena laická katechetka paní Viléma Pecháčková, vdova bydlící v Dráchově. Od 1. září 1930 na naléhání děkana byl do Soběslavi ustanoven II. kaplan, P. Rudolf Husák, kaplan ve Stráži nad Nežárkou. Paní katechetka Pecháčková přestala vyučovat, avšak I. kaplan, P. Matěj Bolech, byl zároveň ustanoven administrátorem excurendo v nedalekých Nedvědicích.¹²⁹ Od září 1931 „(...) začal vyučovati na učitelském ústavu a cvičné škole sv. náboženství P. Jiljí Bouz, dominikán, kaplan a katecheta na státním Gymnáziu v Třeboni, aby si doplnil zde počet náboženských hodin a mohl se státi definitivním professorem střední školy.“¹³⁰

V září 1934 odešel ze Soběslavi II. kaplan Rudolf Husák, bývalý františkán z Bechyně, který odešel z kněžské služby a začal studovat práva na univerzitě v Praze. Děkan Sponar, který byl čtyři roky představeným P. Husáka, celou situaci zhodnocuje: „Následek lehkomyšlného života, který vedl již v klášteře a nyní i venku.“¹³¹ Pro velký nedostatek kněží musel v Soběslavi vypomáhat s výukou náboženství také sousední farář z Janova,

¹²⁷ PKFSO..

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ „Dekretem nejdůstojnější biskupské konzistoře v Č. Budějovicích, ze dne 28/8 1930 č.8331 byl jmenován excurendo administrátorem zdejšího benefícia Matěj Bolech, I. kaplan v Soběslavi, biskupský notář. V únoru a březnu 1931 zastupoval nemocného administrátora vdp. Rudolf Husák, II. kaplan v Soběslavi.“ LIBER MEMORABILIAM penes parochialem ecclesiam Nedvědicensem.

¹³⁰ PKFSO.

¹³¹ Tamtéž.

P. Matěj Kubata a dva laičtí katecheté, bývalý bohoslovec František Boháč z Doubí (z janovské farnosti) a František Krákora ze Soběslavi.

Od 1. dubna 1935 byl ustanoven za II. kaplana novosvěcenec P. Josef Pynta, který musel na podzim odejít na pět měsíců na vojenskou službu, po níž se v březnu 1936 vrátil zpět do Soběslavi. Po třinácti letech děkanské služby odešel dne 1. října 1936 na odpočinek Msgre. Štěpán Sponar. Administrátorem uvolněného děkanství až do 1. května 1937 se stal I. kaplan a zároveň administrátor nedvědický, P. Matěj Bolech.

3.1.1 Hnutí „Pryč od Říma“

Po vzniku Československé republiky ztratila katolická církev privilegované postavení. Nová republika hledala svou ideovou základnu především v češství, které bylo namnoze chápáno jako neslučitelné s příslušností ke katolické církvi. Protirakouské nálady většiny českého obyvatelstva byly tak často spojovány i s odporem vůči katolické církvi. Spojení Vídeň – Řím se stalo pro mnoho lidí nepřekonatelné. Ve všeobecně vzrušené době mladé republiky bylo heslo „pryč od Říma“ vyjádřením nových poměrů, vztahu k republice a vypořádáním se s minulostí. Hromadné výstupy z katolické církve, založení Církve československé, liberálnější katolickým duchovenstvem v roce 1920 a postoje některých politiků včetně prezidenta Masaryka vyvolávaly mezi konfesní napětí.¹³²

„Odpadové hnutí“ (přestupové hnutí) výrazně poznamenalo i město Soběslav. V počátcích republiky se v Soběslavi ještě neobjevovaly protikatolické tendence. Teprve vlivem vnitrostátních událostí se situace začala měnit i v Soběslavi. V *Pamětní knize (PKFSO.)* děkan Smola bohužel neprovedl k těmto událostem žádný záznam. O celé situaci si však lze vytvořit představu na základě záznamů v *Knize změn náboženství*, vedené na děkanství v Soběslavi od roku 1919.¹³³ Na přídešti této knihy je vytvořen sumář výstupů z katolické církve v Soběslavi do 1. října 1929 (viz následující tabulka).

¹³² Srov. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin*. 2. díl, Praha: Zvon, 1991, s. 242–244.

¹³³ *Knihy změn náboženství*, vedena od roku 1919, uložena: Římskokatolická farnost Soběslav.

<i>Rok</i>	<i>Počet vý- stupů z kato- lické církve</i>
1919	24
1920	197
1921	990
1922	109
1923	70
1924	20
1925	110
1926	36
1927	24
1928	30
1929	16
Celkem	1626

K církvi českobratrské evangelické se v tomto období přihlásilo 665 obyvatelů, k církvi československé 74 obyvatelů, k židovskému vyznání 1 občan, bez vyznání zůstalo 886 lidí.

Z přehledu je zřejmé, že situace byla dosti dramatická obzvláště v roce 1921. Podle sčítání obyvatelstva bylo v roce 1921 ve městě Soběslavi 3 909 obyvatel. Z katolické církve vystoupilo téhož roku bezmála tisíc lidí, tedy zhruba čtvrtina. Dlužno poznamenat, že farnost zahrnovala i další obce, takže farnost mohla mít něco přes 6 000 obyvatel. Z *Knihy změn náboženství* avšak vyplývá, že výstupy se až na výjimky netýkaly vesnic, ale předně města Soběslavi. Ze zápisů také vysvítá, že někteří zde pokřtění vystoupivší bydleli jinde než na území farnosti, avšak totéž platilo i opačně pro některé obyvatele Soběslavi. Oproti celorepublikovému trendu neměla nově vzniklá Církev československá v Soběslavi převahu. Důvodem může být to, že v Soběslavi byl v roce 1921 založen sbor Českobratrské církve evangelické a členy „*nové církve se staly významné soběslavské osobnosti.*“¹³⁴ Rok 1921 byl v Soběslavi, tak jako na mnohých jiných místech v republice, ve znamení „náboženské revoluce“. V městské kronice se dozvídáme: „(...) *Letošní velikonoční svátky byly ve znamení nové náboženské reformace. Mnoho lidí opustilo římskokatolickou církev a přestoupilo k církvi českobratrské, československé anebo zůstali*

¹³⁴ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 3. díl, s. 94.

bez vyznání. Církev českobratrská konala na Hod Boží (velikonoční) v Národním hostinci bohoslužby s večerí Páně, kterouž pod obojí podal rektor Husovy university v Praze dr. Hrejsa. Účast byla obrovská.¹³⁵

V roce 1925, po aféře nuncia Marmaggiho,¹³⁶ odpadlo v Soběslavi přes sto katolíků. Již v tomtéž roce byla v Soběslavi postavena nová prostorná českobratrská modlitebna a sbor měl svého stálého faráře – Vladimíra Chvátala.¹³⁷

Katolická strana se mimo jiné cítila dotčena protikatolickými výpady pronesenými 6. července 1926 při odhalování pomníku Jana Husa na soběslavském náměstí.¹³⁸ Poklidnému soužití nepřidala také vývěska evangelíků na městské kostelní věži u děkanského kostela, kde se vyvěšovaly protikatolické pamflety.¹³⁹ Celkový odpad od katolické církve v počtu víc jak 1 600 lidí je v porovnání s celodiecézním počtem odpadů relativně vysoký. Soběslav se tak zařadila mezi lokality s vysokou mírou odklonů od katolické církve.¹⁴⁰

Co bylo příčinou takovéhoho masivního odpadu od katolické církve? Kromě výše uvedených, všeobecně platných důvodů nalezneme i lokální důvody. Do Soběslavi se po válce dostala část vídeňských Čechů, dělníků, kteří založili továrnu *Lada* na výrobu šicích strojů. Z *Pamětní knihy (PKFSO.)* je zřejmé, že tito lidé byli již zcela sekularizováni a navíc protikatolicky naladěni. Dělníci se posmívali a uráželi lidi, kteří chodili do kostela.¹⁴¹ Větší válečná a poválečná industrializace města a dominantní postavení podniku *Lada*, jakožto největšího zaměstnavatele ve městě mělo neblahý vliv na mnoho Soběslavanů. Svou negativní roli zřejmě sehrála i přítomnost učitelského ústavu. Mnozí učitelé byli již za Rakouska skrytými ateisty. Vytvořili si vůči katolické církvi předsudky související s interpretací českých dějin tak, jak ji vytvořila druhá a třetí fáze národního obrození v 19. století.¹⁴² Děkan Sponar s odstupem času, v roce 1927, spatřuje příčiny velkého množství lidí vystupujících z katolické církve v Soběslavi také v nátlaku, který byl vyvíjen na zaměstnance železničních drah a pošty. Byly taktéž konané veřejné schůze agitující

¹³⁵ DA. Státní okresní archiv v Táboře. *Knih pamětní města Soběslav 1932*, archivní fond: *Archiv města Soběslav 1371–1945 (1950)*, [cit. 2. 2. 2015], s. 83.

¹³⁶ Srov. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin*. 2. díl, s. 243.

¹³⁷ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 3. díl, s. 94.

¹³⁸ „U pomníku promluvil p. inspektor Chýna o církevně–náboženském působení Husově a o významu Husova učení po stránce sociální a národní. Řeč pana inspektora (...), nebyla dosti tolerantní vůči občanstvu jiného smýšlení.“ DA. SOKA Tábor. *Knih pamětní města Soběslav*, s. 126.

¹³⁹ „Běžná korespondence též průvodní dopisy bez příloh a záležitosti.“ SOKA Tábor, Fond Děkanský úřad Soběslav inv.č. 113, sign. III B – 31, kart.č. 51, s. 15.

¹⁴⁰ Srov. WEIS, M. *Výuka náboženství v letech 1899–1989 jako ukazatel vztahu státu a katolické církve se zřetelem na českobudějovickou diecézi*, Košice, 2007. ISBN 978-80-89138-81-4, s. 42–43.

¹⁴¹ PKFSO.

¹⁴² WEIS, M. *Výuka náboženství v letech 1899–1989 jako ukazatel vztahu státu a katolické církve se zřetelem na českobudějovickou diecézi*, s. 20–21.

pro odpad od církve, tábory lidu a „(...) *katolická církev byla na veřejných plakátech tupena jako nepřítelkyně národa českého.*“¹⁴³

Bohužel je nutno vzít v úvahu také skutečnost, že tehdejší katolický děkan Smola svými postoji zřejmě napomohl k části odpadů od katolické církve: „*Lidé ho považovali za velmi lakomého a vytýkali mu náboženskou nesnášenlivost. Při svých kázáních si nedokázal získat srdce svých věřících. Do hrobek katolíků odmítal pohřbívat zemřelého příslušníka rodiny jiného než katolického vyznání. Jeho postoj se stal důvodem řady sporů mezi pozůstalými, městem a farností i mezi samotnými věřícími.*“¹⁴⁴ Na druhé straně však i nově příchozí katoličtí kněží byli napadáni: „*(...) kaplan vp. Bolech býval po svém příchodu do Soběslavi v roce 1921 od mládeže urážlivými poznámkami insultován.*“¹⁴⁵ Ještě v roce 1923, hned po svém příchodu, si děkan Sponar stěžuje, že byl uvítán vytlučením oken ve svém bytě na děkanství.¹⁴⁶ Z různých poznámek v *Pamětní knize (PKFSO.)* je zřejmé, že celá 20. léta byla v Soběslavi nábožensky rozjitřená. Zarážející je však velký počet lidí bez vyznání, snad jakási předzvěst poměrů budoucích. Sřet katolíků a odpadlíků se naplno rozhořel kvůli novým zvonům v roce 1925.

3.1.2 Spory kolem nových zvonů

Pořízení nových zvonů pro věž děkanského kostela, namísto zvonů zrekvírovaných v první světové válce, se v Soběslavi neslo na pozadí střetu katolíků s nekatolíky. Vše začalo impulsem, který vzešel z nově ustanovené katolické farní rady v roce 1924.¹⁴⁷ Děkan Sponar spolu s farní radou shledali, že by bylo záhodno odstranit nedostatek z let válečných a doplnit na soběslavské věži chybějící zvony. V březnu 1924 se na tento účel začaly vybírat mezi lidmi finanční prostředky, avšak „*jinověrci nabízeli též příspěvky, nebyly však přijímány, aby si na nové zvony nemohli činiti nároky.*“¹⁴⁸ Samotný děkan spolu s kaplanem obcházel na vesnicích domy a prosili o příspěvek na tento účel.¹⁴⁹ V následujícím roce byly na jaře znovu obnoveny sbírky. Pro tento účel byla v sále na děkanství pořádána různá vystoupení „*produkce*“, byly prodávány losy vyhrávající rozličné darované věci. Větší obnos – 12 000 Kč věnoval místní rodák P. František Vodička,

¹⁴³ PKFSO.

¹⁴⁴ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 3. díl, s. 94.

¹⁴⁵ PKFSO.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ „7. dubna (1924) Farní rada katolíků v Soběslavi zahájila po městě a přífařených obcích sbírku na nové zvony.“ DA. SOKA Tábor. *Knih pamětní města Soběslav*, s. 109.

¹⁴⁸ PKFSO.

¹⁴⁹ Tamtéž.

osobní děkan a konzistorní rada dlící v Soběslavi na penzi.¹⁵⁰ Od místních katolíků se celkem vybralo přes 40 000 Kč.

Nové zvony byly navrženy Chránovým družstvem z Pelhřimova a kampanologem Msgr. V. Müllerem, vyšehradským kanovníkem. Odlití tří nových zvonů bylo prostřednictvím Chránového družstva zadáno zvonařské firmě Rudolf Perner v Českých Budějovicích. Byly objednány tři zvony – svatý Václav (878 kg), svatý Jan Nepomucký (599kg) a Panna Marie (408 kg).

Od samého počátku sbírek byli někteří nekatolíci proti zamýšlené obnově zvonů. „(...) zvláště v novinách českých socialistů „Novém směru“ štváli, protože jsme nechtěli přistoupiti na to, aby zvonů se užívalo též pro nekatolíky, a ohlašovali, že nepřipustí, aby byly zavěšeny na věž,“¹⁵¹ píše děkan Sponar. Problém se vyostřil v okamžiku, kdy děkan-ský úřad poté, co již zvony objednal, chtěl povolení k samotné instalaci zvonů na věž. Žádost byla adresována městskému úřadu z toho důvodu, že věž byla v majetku města Soběslavi. Děkan-ský úřad si vymíňoval, že na zvony přispívali pouze katolíci, tudíž že se novými zvony bude hrana a při pohřbech zvonit pouze katolíkům.¹⁵²

Děkan Sponar se po vyhocení sporu snažil hledat spolu s purkmistrem Hubertem kompromisní řešení, které potvrdila i biskupská konzistoř v Českých Budějovicích. Kompromisní řešení nabízelo pro nekatolíky zvonit starým stávajícím zvonem, tak jak tomu bylo doposud, a pro katolíky zvonit novými. Vše se projednávalo v městské radě, kde polovinu tvořili nekatolíci a druhou katolíci. Nekatolická část byla však zásadně proti navrženému kompromisu i proti dalším navrhovaným ústupkům. Nakonec bylo kompromisní řešení městskou radou přijato díky klíčovému hlasu obchodníka Rindy, který byl židovského vyznání. Městské zastupitelstvo však kompromisní návrh o jeden hlas zamítlo. Spor byl natolik vyostřen, že soběslavský kaplan Bolech, coby člen městské rady za lidovou stranu, po všech možných útocích nervově onemocněl a na post v městské radě rezignoval.

Další dějství sporu bylo v režii purkmistra Huberta, který předchozí hlasování zastupitelstva prohlásil za neplatné z důvodu tajného hlasování. Toto hlasování však zákon

¹⁵⁰ P. František Vodička, bývalý farář v Dráchově, zemřel v Soběslavi 29. dubna 1932. Pohřben byl 1. května 1932 v Soběslavi. Byl štědrým mecenášem děkan-ského kostela v Soběslavi. Děkanství odkázal finanční nadaci na konání lidových misí v Soběslavi a Dráchově. Srov. *PKFSO*.

¹⁵¹ *PKFSO*.

¹⁵² „Děkan-ský úřad v Soběslavi zamýšlí ze sbírek poříditi nové zvony a žádal městskou radu, aby tyto mohly býti zavěšeny na věži, která jest majetkem obce; ovšem vymíňil si, že zvonů má býti používáno pouze při pohřbech římských katolíků. Na tuto podmínku nechtěla městská rada a obecní zastupitelstvo přistoupiti.“ DA. SOKA Tábor. *Knih paměti města Soběslav*, s. 121.

městskému zastupitelstvu neumožňoval. Starosta Hubert děkanovi Sponarovi poradil, aby se již nedotazoval městského zastupitelstva a prostě využil práva na věž a o instalaci zvonů pouze městskou radu informoval. Kvůli táhnoucím se sporům muselo být posvěcení a zavěšení zvonů z původního zářijového termínu posunuto až na 29. listopad 1925. Děkan celou záležitost podstoupil okresní politické správě v Táboře, panu Dr. Podhajskému, který „uznal právo duchovní správy na zavěšení a slíbil záležitost urovnati. Povolal p. purkmistra k sobě, uložil mu, aby záležitost smírně urovnal a pohrozil, že pošle četnictvo pro případ, kdyby se chtěly klásti svěcení a zavěšení překážky.“¹⁵³ Děkanský úřad přislíbil respektování práv obce na městskou věž a na starý zvon. Také rozhodnutí okresní politické správy a výzva starostů přífařených obcí nakonec docílily, že městská rada přijala prohlášení o povolení instalace zvonů.

Samotné svěcení vykonal českobudějovický biskup Šimon Bárta 29. listopadu 1925 na 1. neděli adventní. Spolu s ním přijeli do Soběslavi kanovníci Mons. Johann Praschl¹⁵⁴ a rektor kněžského semináře v Českých Budějovicích, Mons. Karel Boček.¹⁵⁵ Svěcení bylo přítomno celkem 14 kněží. Kmotrami při svěcení zvonů byly „(...) pí purkmistrová Hubertová, pí vrchní radová Heřmanová a pí továrníková Süssová.“¹⁵⁶ Při samotné instalaci největšího zvonu se stalo neštěstí. Přetrhlo se lano a jednomu dělníkovi uvolněný zvon přerazil nohu, čehož se hned chytili nekatolíci „(...) štváním v socialistických novinách, pišícíce poukazující na neštěstí při zavěšování, že byly krví svěceny. Nepřátelé říkali: Kněží na faře bužirovali a tady člověk pláče...“¹⁵⁷

Děkan Sponar všechna protikatolická štvání ohledně zvonů nakonec hodnotí pro místní katolickou farnost jako prospěšná. Místní katolíci se totiž poprvé od dramatických výstupů z katolické církve a vnitřních rozporů po vzniku republiky dokázali spojit, konsolidovat a jít za společným cílem. Svěcení zvonů tak přes všechny rozpory dodalo soběslavským katolíkům sebedůvěru a poprvé dokázali vzdorovat progresivnější menšině „odpadlíků“. Nutno však dodat, že také celý spor zesílil mezi-konfesní nevráživost a ve výsledku byl spíše přínosem pro třetí – bezkonfesní, ateistickou část obyvatelstva.

3.1.3 Pozemková reforma

¹⁵³ PKFSO.

¹⁵⁴ Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 57.

¹⁵⁵ Srov. tamtéž, s. 58.

¹⁵⁶ PKFSO.

¹⁵⁷ Tamtéž.

Mladá Československá republika provedla záhy po svém vzniku zásadní pozemkovou reformu. Záborovým zákonem (též rámcový zákon) z dubna 1919, přidělovým zákonem z ledna 1920 a náhradovým zákonem z dubna 1920 byla přerozdělena půda velkostatků nad 250 ha. Přerozděleno (vykoupeno) tak bylo 1,800.000 ha půdy.¹⁵⁸ Tato pozemková reforma se dotkla i církevního půdního fondu včetně pozemků soběslavské farnosti. Záborový zákon totiž stanovoval, že nájemci církevních pozemků, kteří obhospodařují tyto pozemky 18 let, tedy od roku 1901, si je mohou za ceny z roku 1913 vykoupit. Děkan Smola k tomu uvádí „(...) přišlo děkanství Soběslavské, děkanský kostel, kostel ve Skalici o mnoho pozemků.“¹⁵⁹

V *Pamětní knize (PKFSO.)* děkan Smola důkladně zaznamenává všechny pozemky, které byly v průběhu let 1920–1921 usnesením okresního soudu vykoupeny. Novými vlastníky se stávali většinou místní malorolníci (domkaři). Děkanské beneficium ve zvěrotickém katastru tak bylo ztenčeno o 12,12 ha, v nedvědickém o 12,02 ha, v rybovělhoťeckém o 0,63 ha a ve skalickém katastru o 9,49 ha. Další půdní fond byl tvořen mešní nadací Hamerníkovou, ze které bylo vykoupeno 9,95 ha. Pozemky patřící ke kostelu sv. Petra a Pavla v Soběslavi pak činily 7,7 ha a konečně pozemky patřící ke skalickému kostelu sv. Šimona a Judy byly zabrány o výměře 10,78 ha.¹⁶⁰ Celkem tak soběslavské děkanství bylo nuceno odprodat pozemky za podhodnocené ceny z roku 1913 (děkan Smola uvádí desetinásobnou devaluaci) o celkové výměře 62,7 ha. Pozemkový majetek farnosti se tak díky pozemkové reformě zmenšil o polovinu. Děkanství zůstaly pozemky o celkové ploše asi 60 ha. Hodnota všech vykoupených pozemků činila 99 830 Kč.¹⁶¹

Pozemková reforma měla pro soběslavské děkanství ještě jeden důsledek. Koncem roku 1923 bylo Schwarzenberkům zabráno panství Třeboň, které bylo patronem děkanského benefícia a kostela sv. Petra a Pavla. Patronátní právo nad obojím převzalo „*ministerstvo zemědělství a patronátní úřad vede správa státních statků a lesů v Třeboni.*“¹⁶²

3.1.4 Eucharistický sjezd v Soběslavi

¹⁵⁸ Srov. HALADA, J. *Dějiny země koruny české II.* Praha: Paseka 1992, s. 167.

¹⁵⁹ *PKFSO.*

¹⁶⁰ Tamtéž.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Tamtéž.

Českobudějovický biskup Šimon Bárta,¹⁶³ zřejmě jako reakci na náboženský úpadek diecéze, chtěl v roce 1927 uspořádat velký celodiecézní eucharistický sjezd.¹⁶⁴ „*Mohutný eucharistický sjezd uskutečněný v Českých Budějovicích jeho péčí r. 1927 byl zařazen do rámce mezinárodních eucharistických kongresů jako český národní kongres a biskup Bárta byl jmenován členem čestného předsednictva mezinárodního výboru pro pořádání světových eucharistických sjezdů.*“¹⁶⁵ Jako příprava na tuto velkou akci se konaly v různých částech diecéze lokální eucharistické sjezdy. Na Tábořsku se měl tento sjezd konat v květnu 1926 v Táboře, avšak tábořský děkan jel tou dobou na pouť do Svaté země. Z toho důvodu si biskup Bárta přál, aby se sjezd konal v Soběslavi.¹⁶⁶ Koordinátorem sjezdu byl Mons. Antonín Melka.¹⁶⁷ Počátkem dubna přijel do Soběslavi, aby především kněze soběslavského vikariátu povzbudil a záukoloval v přípravě pro zdárný průběh akce. Při této konferenci kněží byl stanoven termín 29. červen 1926, den svátku sv. Petra a Pavla. Přípravu měla tvořit kázání kněží zaměřená na eucharistii. Propagaci měl zajistit novinový plátek *Hlas lidu*, který byl rozšiřován ve městě a okolí.

Eucharistický sjezd v Soběslavi začal přípravným triduem 27. června 1926 odpoledne. Až do 29. června se zpovídalo a přípravná kázání průběžně pronesli Mons. Antonín Melka, místní katecheta P. Josef Smitka a tábořský kaplan P. Tomáš Beránek. Samotný sjezd začal v podvečer 28. června slavnostním vyzváněním a eucharistickým výstavem. Pokračoval kázáním o eucharistické účtě a následným slavnostním požehnáním. Druhý den, v úterý 29. června, přistupovali věřící již od půl páté ráno ke svátosti smíření. Ráno přijela také orelská kapela z Českých Budějovic, která celou slavnost doprovázela. Již v 7 hodin přijel rychlíkem pan biskup Bárta v doprovodu Mons. Bočka. V ten den byly nepřetržitě slouženy mše svaté a lidé přistupovali ve velkém množství ke svatému přijímání. V 9 hodin začala přicházet procesí z okolních farností se svými kněžími, hudbou a

¹⁶³ Biskup Šimon Bárta se narodil roku 1864 v Žimuticích u Týna nad Vltavou. Studoval v Římě, kde byl 16. března 1889 vysvěcen na kněze. Působil na různých místech v českobudějovické diecézi, předně jako katecheta v Pelhřimově a Českých Budějovicích. Českobudějovickým biskupem byl jmenován 16. prosince 1920, vysvěcen byl 20. února 1921. Zemřel 2. května 1940. Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 40–41.

¹⁶⁴ Prvorepublikové eucharistické kongresy vyvrcholily *Prvním celostátním sjezdem katolíků Československé republiky* konaným v Praze ve dnech 27.–30. června 1935, který byl bezesporu vzedmutím utištěné katolické církve a výrazem nové obrody katolické církve v Československu. Srov. RŮCKL, J., J. a kol. *Pražský katolický sjezd. Obrazový památník*. Praha: Stálý výbor pro sjezd katolíků Československé republiky v Praze, 1936.

¹⁶⁵ KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 41.

¹⁶⁶ *PKFS*.

¹⁶⁷ „*Melka Antonín, ThDr. h. c. (1875–1963) rektor a profesor kněžského semináře (v Českých Budějovicích). Vynikající kazatel a velmi plodný homiletický spisovatel (....).*“ KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 91.

družičkami. Přišla procesí z Veselí nad Lužnicí, Dráchova, Dírné, Pluhova Žďáru, Zálší, Hlavatec, Nedvědic, Janova, Plané nad Lužnicí, Tučap a Přehořova. V 9 hodin měl na náměstí eucharistické kázání P. Ignác Hykede,¹⁶⁸ dominikán z Třeboně. V kostele kázal P. Antonín Melka. Těmto kázáním mělo naslouchat přes 8 tisíc lidí včetně nekatolíků „odpadlíků“. Následovala mše svatá, kterou sloužil v kostele biskup Bárta. Na náměstí zároveň celebroid mši svatou místní děkan Sponar. Následovalo ohromné procesí s Nejsvětější svátostí, které prošlo městem. Procesí se účastnilo přes 5 tisíc lidí a 26 kněží s panem biskupem. Po ukončení průvodu zůstala Nejsvětější svátost vystavena v kostele. Vše bylo zakončeno společnou adorací v 16 hodin a slavnostním požehnáním, které měl biskup Bárta. V těchto dnech bylo v Soběslavi u svátosti smíření přes 1000 lidí a bylo podáno asi 1400 svatých přijímání. Děkan Sponar celou akci hodnotí: „*Slavnost vyvolala velké nadšení u katolíků, vynutila si respekt u odpadlíků, kteří se těšili, že katolická víra zde brzy vymizí.*“¹⁶⁹

3.1.5 Pastorační aktivity

Mimo běžné pastorační aktivity, spadající do běžné kněžské činnosti jako je udílení svátostí a podobně, nacházíme v *Pamětní knize (PKFSO.)* ještě další zajímavé pastorační aktivity místní duchovní správy. Můžeme mezi ně zahrnout založení třetího řádu svatého Františka z Assisi v roce 1926, jehož ředitelem se stal místní děkan Sponar. Stalo se tak zřejmě přičiněním místního katechety, P. Josefa Smitky, který při sedmisetletém výročí smrti sv. Františka z Assisi měl o jeho životě „*krásné kázání*“¹⁷⁰ v děkanském kostele.

¹⁶⁸ „P. Ignác Hykede – 11. května 1936 zemřel v nemocnici v Českých Budějovicích. Narodil se 24. července 1883 v Leštině na Moravě, vystudoval gymnázium v Olomouci. V roce 1901 vstoupil v Olomouci do řádu a 5. září 1902 složil řeholní sliby. Začal studovat filosofii na řádovém učilišti v Grazu a po obnově provincie v roce 1905 pokračoval ve studiu teologie v Olomouci. V roce 1906 byl poslán na studia do Lovaně v Belgii, kde po třech letech získal lektorát teologie. Dne 25. srpna 1907 přijal v Olomouci kněžské svěcení. V roce 1909 byl poslán do Říma na speciální dvouleté biblické studium. Po návratu ze studií o něj projevil zájem univerzita v Oxfordu a nabídla mu místo profesora. Byl však poslán do duchovní správy. V letech 1912–1925 působil v Plzni s výjimkou let 1918–1921, kdy byl převorem v Uherském Brodě. V letech 1922–1925 byl představeným plzeňské komunity. Dne 29. srpna 1925 byl jmenován představeným nově vytvořené komunity v Třeboni a současně působil jako kaplan, kazatel a zpovědník. Dne 1. února 1927 byl jmenován administrátorem farnosti v Třeboni, později děkanem. Působil jako katecheta, promotor růžence, zpovědník anglických panen ve Štěkni a sester sv. Karla Boromejského v Třeboni a věnoval se lidovým misiím. Přivedl do řádu mnoho mladých lidí. Z treboňského kláštera chtěl vytvořit misijní centrum pro celé jižní Čechy. Zrušení kláštera magistrem řádu Gililetem v roce 1935 pro něj bylo těžkou ranou. Přestože rád miloval, zvažoval, zda jej opustit a zůstat u své práce. Toto dilema za něj vyřešila Boží prozřetelnost. Těžce onemocněl a po několikaměsíční hospitalizaci zemřel.“ Česká dominikánská provincie. *Nekrolog české dominikánské provincie.* [cit. 5. února 2015] Dostupné na internetu WWW: <<http://www.op.cz/?a=224&b=&id=71>>.

¹⁶⁹ PKFSO.

¹⁷⁰ Tamtéž.

Ve dnech 5. až 8. května 1927 zavítal do Soběslavi opět pan biskup Šimon Bárta, který zde měl generální vizitaci a zároveň udílel svátost biřmování, ke které přistoupilo 740 biřmovanců. Z ohlašní knihy se dozvídáme, že starší mimoškolní biřmovanci měli pouze dvě přípravy. Děkan Sponar však upozorňuje: „*Je třeba, aby všichni, kteří k sv. biřmování půjdou, též na přípravu chodili, aby tuto svátost hodně s prospěchem přijali.*“¹⁷¹

V období první republiky existoval v Soběslavi také spolek *Katolických jinochů a mužů*, který byl však založen mnohem dříve, již koncem 90. let 19. století.¹⁷² Ve 30. letech byl přeměněn na *Katolické sdružení mládeže*.¹⁷³ Tomuto spolku byl 4. července 1933 vysvěcen slavnostní prapor.¹⁷⁴

Dalším katolickým spolkem v Soběslavi v době první republiky byla *Jednota (či Spolek) křesťanských matek*. Byla založena v roce 1921 a vedl ji katecheta Th.C. Lhotský. *Jednota* aktivně působila v práci s dětmi (besídkou) proti odpadovému hnutí.¹⁷⁵ Tento spolek přispěl v roce 1933 (z čajových večírků) na generální opravu kostela sv. Petra a Pavla částkou 9 950 Kč a zakoupil kokosové koberce do lodi kostela v hodnotě 2 900 Kč. V roce 1934 přešel tento spolek pravděpodobně pod celorepublikovou organizaci – *Svaz ČSL Katolických žen a dívek v Čechách* se sídlem v Praze.¹⁷⁶

Další aktivitou farnosti (farní rady ?) bylo počátkem 20. let sestavení a vydání praktické knížečky – *Výbor kostelních písní a modlitby*, vydané a vytisknuté v Soběslavi.¹⁷⁷ Modlitební knížečka nebyla podle všeho určena pouze pro soběslavskou farnost, ale měla jistě přesah přes hranice farnosti.¹⁷⁸

Lidové misie jako reakce na velký odpad lidí od katolické církve se v Soběslavi konaly v letech 1922 a 1923 pod vedením soběslavského děkana Františka Smoly. „*Zbožní*

¹⁷¹ SOKA Tábor, Fond Děkaný úřad Soběslav. *Pořádek služeb Božích 1918–1930*, inv.č. 17, sign. II – 17.

¹⁷² „*Spolky v Soběslavi 1913. I. Spolek literátský (založen roku 1797) počet čl. 66, (...) 22. Spolek pro znovuzřízení býv. kostela sv. Víta (1901) 164, (...) 30. Jednota katolických jinochů a mužů pro Soběslav a okolí (-) 85.*“ [Anonym] *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1913, roč. IX., č. 3., s. 32.

¹⁷³ Viz Příloha XII. této práce, s. 68.

¹⁷⁴ Viz Příloha XIII. a XIV. této práce, s. 69.

¹⁷⁵ SOKA Tábor, Fond Děkaný úřad Soběslav. *Spisy děkanů 1785–1940, Výroční zpráva Spolku křesťanských matek*, inv.č. 86, sign. III B – 16/1, kart.č. 34, fol. 347.

¹⁷⁶ SOKA Tábor, Fond Děkaný úřad Soběslav. *Svaz katolických žen a dívek*, inv.č. 228, sign. VI – 4, kart.č. 55, fol. 362.

¹⁷⁷ *Výbor kostelních písní a modlitby*. Sestavila rada katolíků v Soběslavi, II. rozmnožené vydání. Soběslav: Nákladem knihkupectví V. Smrže v Soběslavi, 1925.

¹⁷⁸ Autorka tohoto textu našla tuto knížečku u svých prarodičů bydlících víc jak 60 km od Soběslavi, kteří nemají žádnou vazbu na Soběslav.

věřící tvrdili, že by bylo tolik lidí neodpadlo, kdyby byly bývaly tyto pobožnosti uspořádány dříve.¹⁷⁹ Na závěr těchto misí v roce 1923, kterých se účastnili čtyři kněží redemptoristé, přijel do Soběslavi také pan biskup Šimon Bárta.¹⁸⁰ Městská kronika k lidovým misím poznamenává: „(...) zúčastnilo se jich nad očekávání v nynějších náboženských třenicích veliké množství lidu. (...) Nutno doznati, že misie měly pro utvrzení římských katolíků význam veliký.“¹⁸¹

Další lidové misie se konaly ve dnech 21. až 28. února 1932 pod vedením kněží redemptoristů P. Jana Kučery, superiora ze Svaté Hory, jeho bratra P. Josefa Kučery, rektora z Obořiště, a P. Rudolfa Mayera (P. Mayer bude v 50. letech v Soběslavi na penzi) od sv. Kajetána na Malé Straně v Praze. U svátosti smíření bylo v těchto dnech asi 2 100 věřících a bylo podáno přes 3 tisíce svatých přijímání. „Missie zakončeny pěkně spořádaným processím kolem náměstí v němž šlo asi 1 200 osob.“¹⁸² Obnova těchto misí se konala v adventu ve dnech 10. až 16. prosince 1933, opět redemptoristy ze Svaté Hory.

Oslava tisíciletého zavraždění sv. Václava v roce 1929 přirozeně neminula ani farnost Soběslav. Samotné oslavy byly zahájeny na svátek sv. Václava již v roce 1928 průvodem na hřbitov a třídní večerní pobožností. Vše se opakovalo následující rok. Při třídní pobožnosti kázal redemptorista z Českých Budějovic, P. Antonín Kostelka. K příležitosti posvěcení nové kapličky sv. Václava, stojící na cestě k Bechyni, bylo uspořádáno také procesí.

3.2 Duchovní správa od roku 1937 až do roku 1948

Po odchodu děkana Štěpána Sponara¹⁸³ a prozatímní administratuře se 1. května 1937 stal novým soběslavským děkanem I. kaplan a administrátor, P. Matěj Bolech. Nový děkan se v *Pamětní knize (PKFSO.)* představuje: „Narodil se dne 24. února 1882 ve Vítějovicích u Prachatic, studoval na Jirsíkově gymnáziu v Českých Budějovicích, kde maturoval r. 1903. Vystudoval bohosloví v kněžském semináři v Čes. Budějovicích, kde byl r. 1907 a to 28. července vysvěcen na kněze Jeho biskupskou Milostí světícím biskupem Pražským Václavem Frindem.“¹⁸⁴ P. Matěj Bolech nejprve působil jako kaplan v Lomci u Netolic,

¹⁷⁹ PKFSO.

¹⁸⁰ DA. SOKA Tábor. *Knih pamětní města Soběslav*, s. 97.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² PKFSO.

¹⁸³ „Počátkem října odešel na odpočinek a předsídlil do Třeboně zdejší děkan Msgre Štěpán Sponar. Byl to tichý a ušlechtilý duchovní, jenž požíval všeobecné obliby a vážnosti.“ DA. SOKA Tábor. *Knih pamětní města Soběslav*, s. 223.

¹⁸⁴ PKFSO.

následně v Němčicích u Netolic, pak byl II. kaplanem v Sušici. Dalším místem jeho působnosti byl Lišov, kde taktéž zastával pozici II. kaplana. Poté odešel jako kaplan do Bílé Hůrky u Vodňan a nakonec byl osobním kaplanem ve Starých Kestřanech u Písku. V roce 1921 přišel do Soběslavi jako I. kaplan. Instalace nového děkana Bolecha proběhla 13. června 1937 „za hojné účasti věřících, starosty města p. Bohuslava Huberta a deputace městské rady, jakož i zástupců zdejších úřadů i ředitelů škol.“¹⁸⁵ P. Matěj Bolech bydlel od roku 1932 jako administrátor nedvědicke fary v Nedvědicích. Do Soběslavi dojížděl. Dne 9. října 1936, poté co byl 1. října 1936 jmenován administrátorem soběslavské farnosti, se přestěhoval na děkanství v Soběslavi. Nedvědicke farnost však nadále spravoval jako excurendo administrátor.¹⁸⁶ Děkan Bolech byl po náhlém úmrtí vikáře Františka Šimka (24. března 1944), faráře v Dráchově, ustanoven 1. dubna 1944 vikářem soběslavského vikariátu.¹⁸⁷

V době nástupu děkana Bolecha byl stále I. soběslavským kaplanem Josef Pynta.¹⁸⁸ Na místo II. kaplana byl od 1. července 1937 jmenován P. Jan Pitra,¹⁸⁹ soběslavský rodák, který měl 5. července 1937 v děkanském chrámu v Soběslavi primiční mši svatou. Již 30. září téhož roku byl však poslán do Týna nad Vltavou. Další změna proběhla 1. srpna 1938, kdy byl II. kaplanem jmenován P. František Kajtman, který v Soběslavi působil až do srpna 1939, kdy byl přeložen do Hluboké nad Vltavou. Namísto něho byl II. kaplanem jmenován novosvěcenec P. Stanislav Brabec. Nekončící změny pokračovaly 1. října 1938, kdy byl děkan Bolech zbaven administratury v Nedvědicích, kterou od tohoto data převzal P. Jan Unger, bývalý děkan v Německém Rychnově. P. Unger musel z německé obce odejít v důsledku mnichovských událostí a obsazení Sudet. Zároveň byl jmenován III. kaplanem v Soběslavi.¹⁹⁰ Již v červnu 1939 odešel P. Unger na faru do Ševětína. Další

Frind, Václav Antonín, ThDr., PhDr. Pomocný biskup pražský (1901–1932), titulární biskup gadarský. Srov. BUBEN, M., POKORNÝ, P. *Encyklopedie českých a moravských pomocných (světících) biskupů (se suplementem sídelních biskupů)*. Praha: Libri, 2014. ISBN 978-80-7277-523-1.

¹⁸⁵ PKFSO.

¹⁸⁶ LIBER MEMORABILIMUM penes parochialem ecclesiam Nedvědicensem.

¹⁸⁷ PKFSO.

¹⁸⁸ Zemřel 14. května 1980.

¹⁸⁹ Narodil se 12. dubna 1913 v Soběslavi. Na kněze byl vysvěcen 27. června 1937 v Českých Budějovicích. Zemřel 1. prosince 1980.

¹⁹⁰ V nedvědicke farní kronice nacházíme od P. Ungera zajímavý zápis, vykreslující tehdejší poměry politické i místní: „(...) Jan Unger, až dosud děkan v Něm. Rychnově u Frymburka, okres Vyšší Brod, který velmi nerad opustil svou poslední osadu dne 28. září 1938, když byl předtím 24. září 1938 nejd. bisk. konzistori dostal dovolení k přesídlení. Vidělo se již, že poměry jsou neudržitelné, jak se ukázalo v noci ze 27./28. září, kdy tlupa zločinců z okolí Chebu a Aše jala se „dobývati“ zněmčelé území kulometry, granáty, puškami atd. Starosta v býv. mé osadě byl zatčen, když se vracel z Vídně ze své svateb. cesty, četn. vrchní strážmistr úkladně zavražděn 21. září 1938, když konal na motorovém kole objížďku hranic o 1/2 11 v noci, fara měla býti dobyta v noci na sv. Václava a já měl býti odvečen, jako spousta jiných – mezi nimi i

změny nastaly v roce 1940, kdy byl P. Jan Pitra jmenován opět soběslavským kaplanem, tentokrát III. Děkan Bolech k tomu poznamenává: „*Jeho časté jmenování bylo většinou jen na papíře, poněvadž službu konal vždy na jiných místech.*“¹⁹¹ Změny kaplanů pokračovaly v roce 1941, kdy byl III. kaplanem jmenován P. František Kubát, administrátor v Jistebnici. P. Josef Pynta, I. soběslavský kaplan, byl místo něho jmenován administrátorem v Jistebnici, ale v Soběslavi zůstává nadále I. kaplanem. P. Stanislav Brabec, II. kaplan, byl v září 1943 jmenován kaplanem v Sudoměřicích a místo něho byl do Soběslavi dosazen P. Stanislav Zděnek, dosavadní kaplan v Sudoměřicích. III. kaplan, P. František Kubát, ze Soběslavi odešel v říjnu 1942 na faru do Tučap.¹⁹² P. Brabec byl v září 1944 opět jmenován I. kaplanem v Soběslavi a P. Zděnek odešel ze Soběslavi do Hrobů. V srpnu 1946 byl II. kaplanem jmenován novosvěcenec P. František Panoš. V březnu 1948 nastoupil na místo II. kaplana P. Karel Kostelecký, katecheta z Březnice (odešel koncem roku 1948 do Volenic u Strakonic), a v srpnu přišel na místo III. kaplana P. Bedřich Rožánek.¹⁹³

Děkan a vikář Matěj Bolech se dočkal 1. ledna 1948 jmenování papežským komořím – monsignorem. V tento den odpoledne přivítala farnost v děkanském kostele sv. Petra a

staříčkových, vzácných, čes. kněží, kteří byli svými německými osadníky milováni, ale byli soli v očích zmíněným „dobyvatelům“, vesměs zlotřilým klukům od 18–25 let, kteří za cizí peníze vykonali dilo zkázy, nedbajíce toho, že tisícové rodiny budou je proklínat, že uvrhli na ně hrozné neštěstí, připravili je o chléb, přibytky, domov – a celé štěstí, mír a klid. Kéž Bůh se nad těmito zločinci smiluje. Po 16letém působení mezi Němci působil jsem opět mezi svými Čechy. Jaký strašný rozdíl mezi duchovní správou na Šumavě a zde. Něm. rychnovská osada čítala 2.100 duší a za rok 1937 bylo v ní 17.000 sv. přijímání. Zdejší osada, čítající 1.100, pochybují, že by měla ročních 700 sv. přijímání. A to ještě patří tato osada k zachovalým. Jsou jiné, kde v neděli pár lidí účastní se mše sv. Celý národ jako by byl otráven strašným bludem XX. věku u nás – agnoscismem. Půda, pozemské statky staly se modlou, duše a Bůh postaveny mezi nepotřebné pojmy. Zvláště dva strašné hříchy prolezly duši českého národa: 1.) znesvěcování neděle (na Boží Tělo pracuje se v továrnách i na polích někde) a za 2.) znesvěcování sv. manželství. Oproti roku 1838 klesly porodů ve zdejší osadě na polovinu, jinde, zvl. ve větších městech, jest pokles ještě větší. Už dnes jsou selské statky bez dostatečného počtu dělných rukou, jak tomu bude za 50 let? Tak mnohý statek jest bohatě zařízen – scházejí v něm však děti, požehnání Boží. A kde jsou, jsou 1, 2 až 3 ti pošlou se do učít. ústavu do Soběslavě a statky pomalu upadají. Kletba XX. věku: honba po životě pohodlném, různými falešnými proroky slibován ráj na zemi a přesto peklo, které slepý lid ještě na mnoze považuje za nej. Ta česká země – zemský ráj, agrární ráj to na pohled, ach jenom na pohled.“ LIBER MEMORABILIMUM penes parochialem ecclesiam Nedvědicensem.

¹⁹¹ PKFSO.

¹⁹² „Narozen 1. X. 1916 v Praze IX. – Vysočany. Vystudoval Jirsíkovo gymnázium v Čes. Budějovicích, rovněž seminář v Č.B. Na kněze vysvěcen 1. V. 1940. Působil: do 10. X. 1940 jako kaplan v Pelhřimově, do 14. VIII. 1941 jako administrátor v Jistebnici u Tábora, od 14. VIII. jako III. kaplan v Soběslavi. Od 1. I. 1942 jmenován administrátorem excurendo v Tučapech.“ Památky fary Tučapské, díl II. [Farní kronika] vedená od roku 1891. Uložena: Římskokatolická farnost Soběslav. Zemřel 4. 10. 1970. Katalog diecéze českobudějovické L.P. 1981, s. 243.

¹⁹³ Zemřel 2. dubna 1968. Srov. Katalog diecéze českobudějovické L.P. 1987. České Budějovice: Biskupství českobudějovické se souhlasem Jihočeského krajského národního výboru ze dne 8. 5. 1986 a se souhlasem Ústředního církevního nakladatelství v Praze ze dne 20. 10. 1986, s. 311.

Pavla generálního vikáře českobudějovické diecéze Msgr. Jana Caise,¹⁹⁴ který přečetl osobní dopis biskupa Josefa Hloucha a předal jmenovací dekret papeže Pia XII.¹⁹⁵ Děkan Bolech zažádal o odchod do penze 2. června 1952. K 1. červenci 1952 odešel na odpočinek do své rodné obce – Vitějovic. Msgr. Matěj Bolech zemřel 24. listopadu 1954.¹⁹⁶ Dočasným administrátorem soběslavské farnosti byl ustanoven kaplan P. Bedřich Rožánek. Od 11. listopadu 1952 se novým děkanem (administrátorem) stal P. František Veselý, který do Soběslavi přišel z Nové Bystřice.¹⁹⁷

3.2.1 Německá okupace

Osud Československé republiky byl zpečetěn událostmi mnichovské dohody v říjnu 1938. Březnovou okupací 1939 a následným zřízením Protektorátu Čechy a Morava německá nacistická ideologie zásadním způsobem ovlivnila život celé občanské společnosti. Katolická církev byla ve své činnosti omezena a mnozí její kněží byli perzekuováni a dokonce popraveni.¹⁹⁸ Soběslav jako ryze české město postihl stejně neblahý osud jako zbytek území obývané českým obyvatelstvem. Obyvatelé museli přijmout cizí nadvládu, postupné omezování občanských svobod. Museli se vyrovnávat s hmotným uskrovněním ve prospěch německého válečného úsilí. Z vnějších projevů náboženského života bylo nacistické omezování vnějších projevů liturgického života jako kupříkladu v zákazu průvodů na slavnost Božího Těla a Vzkříšení, zákazu veřejných pohřbů bývalých legionářů, omezování některých tzv. „nevhodných“ lidově náboženských písní, omezování poutí a pod.¹⁹⁹

V dostupných děkanských (farních) pramenech nenacházíme téměř žádné důležitější informace o skutečných náladách soběslavského obyvatelstva a případného vnitrostátního odboje. Absence pramenů je snadno pochopitelná z důvodu opatrnosti tehdejších místních duchovních. Nejvýraznější událostí zaznamenanou v *Pamětní knize (PKFSO.)* z

¹⁹⁴ Jan Cais se narodil 1. 4. 1878 ve Stachách. Vysvěcen byl 21. 7. 1901. V letech 1940–1947 byl kapitulním vikářem. Od 11. 10. 1944 až 5. 5. 1945 byl vězněn v Praze a Terezíně. Od 7. 9. 1947 působil jako generální vikář. Zemřel dne 20. 4. 1950. Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 58–59.

¹⁹⁵ *PKFSO.*

¹⁹⁶ *Katalog diecéze českobudějovické L.P.* 1987, s. 309.

¹⁹⁷ František Veselý se narodil 5. 1. 1916 ve Staré Říši na Moravě. Na kněze byl vysvěcen 5. 7. 1942. Zemřel v Soběslavi dne 24. 7. 1960. *Úmrtní oznámení*, In *PKFSO.*

¹⁹⁸ Srov. VAŠKO, V. *Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I.* Praha: Zvon, 1990. ISBN 80-7113-000-1, s. 22–27. V tábořském regionu to byli dva kněží, děkan P. František Vošta z Opařan zmíněný níže a P. Gothard Felix děkan v Jistebnici, kteří zemřeli na následky nacistické perzekuce. Srov. WEIS, M. *Výuka náboženství v letech 1899 – 1989 jako ukazatel vztahu státu a katolické církve se zřetelem na českobudějovickou diecézi*, s. 55–56.

¹⁹⁹ *PKFSO.*

válečných let soběslavské obce byla, tak jako ve většině českých osadách, opět trpká rekvizice zvonů pro válečné účely. Z kostelní věže děkanského kostela bylo 17. dubna 1942 sejmuto pět zvonů o celkové váze 1854,5 kg (sv. Václav 850 kg, sv. Jan Nepomucký 585 kg, Marie 380 kg, umíráček 26 kg a zvonek 13,5 kg). Z věže kostela sv. Víta byl odstraněn jeden zvon vážící 28 kg. Ze skalického kostela byly zabaveny dva zvony vážící 183,5 kg. Další zvonek byl ukraden ze svákovské kaple a taktéž z kostelíka sv. Anny v Kvasejovicích. „U sv. Marka zůstal „zapomenutý“ zvonek dodnes! Po válce děkan zajel „na Maniny“ v Praze – Karlín a našel tam skalický zvon o váze 162 kg a zvonek od sv. Anny v Kvasejovicích a svým nákladem je přivezl dráhou do Soběslavi (...).“²⁰⁰ Celý osud soběslavských zvonů se jeví jako smutná dějinná ironie. Boje z 20. let kvůli zvonům mezi děkanstvím a městským zastupitelstvem tak mají hořce-trapnou pachut'. Dříve sporná záležitost byla „vyřešena“ rekvizicí všech zvonů z 20. let a na kostelní věži tak opět zůstal, jako po první světové válce, pouze starý zvon Petr a Pavel.

Významným pastoračním počinem v Soběslavi bylo ve válečných letech udílení svátosti bířmování na Velikonoční pondělí 10. dubna 1944. Z důvodu sedisvakance česko-budějovického biskupského stolce (pan biskup Šimon Bárta zemřel 2. května 1940) udílel bířmování světicí biskup z Prahy, ThDr. Antonín Eltschkner. Bířmovanců bylo celkem 925, z toho 411 mužského a 514 ženského pohlaví. Celý týden před samotným udílením, tedy ve Svatém týdnu, konali přípravu a lidové misie dva kněží z Uherského Brodu (prof. Drábek a prof. Coher?). „Také nemálo z intelligence přijalo sv. svátosti a pp. missionáři byli s výsledkem velmi spokojeni, rovněž nejd. biskup; vizitace generální však se nekonala.“²⁰¹ Dle ohlašni knihy děkan Bolech prvně informoval farníky o úmyslu konat v Soběslavi svátost bířmování 30. ledna 1944, kde vyjmenovává obvyklé podmínky pro přijetí této svátosti. Poznává: „(...) neboť v Soběslavi mají to mnozí s náboženstvím hodně popletené a nutno tudíž předejít všem omylům včas.“²⁰² Samotná příprava bířmovanců spočívala ve dvou nedělních setkáních a povinné křížové cestě. Svátost bířmování udílel pan biskup Eltschkner dívkám a ženám při třetí mši svaté v 8 hodin ráno. Ve 3 hodiny odpoledne pak přijali bířmování chlapci a muži.²⁰³

Největší tragédií během německé okupace byl osud soběslavských židovských spoluobčanů. Ve farních pramenech nalezneme pouze informaci o odeslaných židovských

²⁰⁰ PKFSO.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² SOKA Tábor, Fond Děkanský úřad Soběslav. *Ohlášky bohoslužeb 1943–1952*, inv.č. 19, sign. II – 19, s. 19, 20.

²⁰³ Tamtéž, s. 24, 25.

matrikách v roce 1943 na *Sippenamt für Böhmen und Mähren* v Praze.²⁰⁴ Pochopitelně není žádný pramenný důkaz, zda soběslavská farní správa vydávala židovským občanům křestní listy.²⁰⁵ V listopadu 1942 bylo 56 soběslavských židů transportováno do koncentračních táborů, z nichž pouze dva přežili zrůdnou nacistickou genocidu.²⁰⁶ Další tragickou skutečností válečných let je 60 nežidovských Soběslavanů odvedených gestapem. Dvacet z nich se již domů nevrátilo.²⁰⁷

3.2.2 Osvobození Soběslavi

Soběslav osvobodila sovětská Rudá armáda 10. května 1945. Německá vojenská posádka sídlící v Soběslavi odjela 8. května 1945. Soběslav tak byla ušetřena přímého vojenského střetu. Rudá armáda do Soběslavi přijela od Jindřichova Hradce i s raněnými vojáky. Od května do listopadu tak v Soběslavi zemřelo a bylo pohřbeno 28 příslušníků Rudé armády a 53 sovětských občanů – repatriantů, vracejících se ze zajateckých táborů. Dlužno poznamenat, že mnozí zemřeli na otravu alkoholem (díky ukradenému a zkonsumovanému lihu).²⁰⁸

Děkovné bohoslužby a prosby za oběti války se konaly po celý zbytek roku 1945.²⁰⁹ Bohužel v *Pamětní knize (PKFSO.)* a děkanském archivu nenalezneme dalších podstatnějších záznamů o konci války a prvních mírových dnech.

Smutnou a kontroverzní kapitolou soběslavských dějin, ovlivňující duchovní a mezilidskou atmosféru, byla zločinná poprava německých zajatých vojáků samozvanou „lidovou popravčí četou“ v soběslavských močálech na Solinách. „*Ještě dnes, více jak šedesát let od konce druhé světové války, se někteří pamětníci zdráhají o událostech mluvit. Mnoho písemných materiálů se ztratilo, nebo raději vůbec nebylo napsáno. (...) Na již bezbranných německých vojácích si někteří obyvatelé dokazovali svou odvahu a vlastenectví. Už při přivádění zajatců na Soliny vbíhali mezi jejich řady a tloukli je klacky se*

²⁰⁴ Volný list, *Dotazník – Fragebogen*, In *PKFSO.*

²⁰⁵ V regionálním kontextu Tábořska je zajímavý osud děkana P. Františka Vošty z Opařan vydávající falešné dokumenty: „*V roce 1938 po odtržení pohraničí se stal děkanem v Opařanech na Tábořsku. Zde v roce 1941 padl do nastražené léčky gestapa. Provokátéroví, kterému vystavil nepravé rodové doklady k potvrzení o nežidovském původu, ještě navíc sdělil, že za odměnu si nic nežádá, jen aby zůstal poctivým Čechem a dobrým křesťanem. Křížová cesta P. Vošty započala 30. srpna 1941 vězněním a výsledky na tábořském gestapu a vedla přes Prahu a Terezín do koncentračního tábora Dachau, datum a místo smrti P. Vošty je nejisté.*“ WEIS, M. *Výuka náboženství v letech 1899 – 1989 jako ukazatel vztahu státu a katolické církve se zřetelem na českobudějovickou diecézi*, s. 55.

²⁰⁶ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 1. díl, s. 198.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 198.

²⁰⁸ LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 1. díl, s. 198.

²⁰⁹ SOKA Tábor, Fond Děkanský úřad Soběslav. *Ohlášky bohoslužeb 1943–1952*, inv.č. 19, sign. II – 19, s. 55 nn.

zatlučenými hřeby (...).²¹⁰ Dodnes se neví, kolik zajatců bylo popraveno. Někteří ze zajatců zůstali pohřbeni v samotných bažinách, nad nimiž je v současnosti městské sportoviště. Do dnešních dnů zde bohužel nenalezneme památník, který by byl připomínkou této smutné tragédie.

3.2.3 Poválečný vývoj – pastorační aktivity

Po ukončení druhé světové války se většina obyvatel země radovala z nastoleného míru a prožívala naději, že léta nadcházející budou ve znamení trvalého míru a celospolečenského rozvoje. Zpětným pohledem současníka se však poválečný vývoj vykresluje více než problematcky. Nejkontroverzněji se jeví *revoluční spravedlnost*: uplatňování spravedlnosti v „lidových“ soudech se skutečnými či domnělými kolaboranty a „divoké“ vyhnání sudetských Němců z Československa,²¹¹ které Soběslavsko však významněji nezasáhlo. Soběslavské farní kroniky bohužel nezanechávají žádnou stopu k poznání poválečného vývoje. Zástupně vykreslující může být poznámka tučapského faráře Kabáta, bývalého soběslavského kaplana, ze srpna 1945: „*Poměry v obci jsou poněkud neurovnané, a jednotlivci se snaží lovit v těchto „kalných vodách“.* To je ale zcela všeobecný zjev.“²¹²

Významnější poválečnou událostí farnosti Soběslav bylo přivezení lebky sv. Vojtěcha 29. června 1947 v rámci celonárodních svatovojtěšských slavností k 950. výročí mučednické smrti sv. Vojtěcha.²¹³ Lebka sv. Vojtěcha putovala celou republikou a do Soběslavi připutovala z Tučap. Svatovojtěšské slavnosti měly ráz i národní, neboť nad nimi převzal záštitu československý prezident Eduard Beneš. V Soběslavi probíhala slavnost takto: „*V 8.10 hod. projela autem špalírem družiček od lékárny a s hudbou dovezena před děkanský chrám, kde přejal lebku sv. Vojtěcha děkan a vzal ji do děkanského chrámu Páně a postavil na připravený trůn na oltáři sv. Kříže. Na to měl děkan a biskupský vikář Mat. Bolech promluvu.*“²¹⁴ Děkan v této promluvě připomněl, že právě v tento den sv. Petra a Pavla, patronů děkanského chrámu, přijal sv. Vojtěch roku 983 biskupské svěcení ve Veroně. Po modlitbě udělil děkan lebku sv. Vojtěcha požehnání a vynesl ji

²¹⁰ LINTNER, P, *Pohledy soběslavské*. 2. díl, s. 133.

²¹¹ Tzv. velký retribuční dekret z 19. 6.1945 a tzv. malý retribuční dekret z 27. 10.1945. Srov. HALADA, J. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1992, s. 252.

²¹² *Památky fary Tučapské*, díl II. [Farní kronika].

²¹³ „*Jubilejní svatovojtěšský rok, který trval od 24. dubna 1947 do 23. dubna 1948, měl za cíl oživit úctu ke světcům, přispět k duchovní obnově národa, prohloubit svazek lásky věřícího lidu, kněží a biskupů.*“ VAŠKO, V. *Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I.*, s. 194.

²¹⁴ PKFSO.

zpět na náměstí, kde následovala promluva profesora Merella, který ostatek doprovázel. Prof. Merell spolu s děkanem Bolechem pak autem lebku sv. Vojtěcha odvezli do Veselí nad Lužnicí.

Zajímavou pastorační aktivitu s ministranty již v letech válečných a poválečných rozvinul soběslavský bohoslovec Vladimír Vlček,²¹⁵ na něhož navázal kaplan Bedřich Rožánek. Práce se nesla v přímé inspiraci ministrantskou organizací *Legio angelica (LA)* založenou benediktinským knězem P. Methodem Klementem ve 20. letech 20. století v emauzském klášteře.²¹⁶ Není úplně zřejmé, zda soběslavští ministranti byli místní skupinou pod emauzskou *LA*. Každopádně bohoslovec Vlček a kaplan Rožánek pracovali s ministranty v témže duchu.²¹⁷ Zvláště P. Rožánek rozvinul dle pamětníků²¹⁸ sportovní aktivity (hokej na zamrzlém děkanském dvoře apod.), kterými dokázal přitáhnout mládež.

3.3.4 Nástup komunistické diktatury

Komunisté se v únoru 1948 zneužili ústavního pořádku Československa a chopili se moci a již ji nepustili. Válečný a poválečný vývoj nezadržitelně směřoval k plné komunistické totalitě řízené komunistickým aparátem ze Sovětského Svazu. Komunistický režim považoval za jednoho ze svých hlavních nepřátel právě římskokatolickou církev. Tak jako v totalitě nacistické mlčí bohužel i nyní farní soběslavské prameny o skutečných politických a náboženských poměrech v Soběslavi. Můžeme se dnes pouze dohadovat, zda již postarší pan děkan Bolech četl „ožehavý“ pastýřský list biskupů z 15. června 1949, který je znám pod názvem „*Hlas československých biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky*.“²¹⁹ Chybí textové prameny a věrohodní pamětníci. Ze svědectví pana Františka Süssera ze Soběslavi se však dozvídáme, že jeho otec, František Süsser (narozený roku 1905, vězněn v letech 1941–1945 v nacistických kriminálech a koncentracích), který dělal příležitostného řidiče panu děkanovi Bolechovi (vlastnil automobil již před válkou), byl vyslýchán Státní národní bezpečností. Výslech se týkal právě onoho pastýřského listu, který měli rozvážet s děkanem Bolechem (byl vikářem) okolním farářům.²²⁰

²¹⁵ „(...) Vladimír Vlček nar. 28. 3. 1924 v Soběslavi (...). Dne 3. července 1949 měl zde první mši svatou (...) stal se kaplanem v Českém Krumlově.“ PKFSO.

²¹⁶ Srov. REINSBERG, J., SVOBODA, B. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, Svitavy: Trinitas, 2000. ISBN 80-86036-30-8, s. 14–29.

²¹⁷ Viz přílohy XI. a XII.– dokumentace průkazky a ministrantského odznaku *LA*, s. 72.

²¹⁸ Vzpomínky pana Františka Süssera ze Soběslavi (nar. 1936).

²¹⁹ Srov. VAŠKO, V. *Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990. ISBN 80-7113-035-4, s. 74–78.

²²⁰ Jistou nápodobou by mohla být skutečnost, že děkan Bolech, jak vysvítá z pozdějších pramenů, jako jeden z mála kněží soběslavského vikariátu nepřečetl 26. května nebo 3. června 1951 již komunisty režirovaný pastýřský list. Srov. *Hlášení OCT v Soběslavi ohledně průběhu akce mírových podpisů a pastýřských*

Jedním z prvních „čistě“ komunistických zákonů byl pozemkový zákon z 21. března 1948 o pozemkové reformě. Ve skutečnosti však šlo o vyvlastnění většiny církevních pozemků a pozemků jiných větších majitelů.²²¹ Soběslavské děkanství tak přišlo téměř o všechnen půdní fond. „(...) učinil duchovní správce mnohé kroky a napsal více rekursů na záchranu církevního majetku beneficia (...),“²²² které však nemohly zvrátit komunistickou z vůli. Celkem bylo soběslavskému děkanství znárodněno 65,25 ha lesní a zemědělské půdy (beneficium, kostelní pozemky, Hamerníkova nadace).²²³

Nejviditelnějším důsledkem rudé totality byl však poměrně velký úbytek věřících a morální a náboženská lhostejnost.

listů – 13.6. 1951. In WEIS, M. *Svědectví dokumentů (Katolická církev v archivních materiálech jihočeských archivů let 1949–1976)*. České Budějovice: Jih, 2009. ISBN 978-80-86266-33-6, s. 194–196.

²²¹ Srov. VAŠKO, V. *Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I.*, s. 18–19.

²²² PKFSO.

²²³ Tamtéž.

Závěr

Tato bakalářská práce si kladla za cíl zmapovat náboženský život v Soběslavi v letech 1900–1948. Dokumentuje tak dílčím způsobem dějiny Římskokatolické farnosti Soběslav, historicky nazývané Děkanství soběslavské, v kontextu celospolečenských událostí. Práce je založena jak na již publikovaných zdrojích a veřejných archiváliích, tak předně na zpracování archivních pramenů povahy neveřejné.

Duchovní život či religiozita města Soběslavi v popisovaném období nutně vyrůstá ze starší dějinné etapy, kterou lze charakterizovat jako tradičně konzervativní. Náboženská scéna na prahu 20. století nese v Soběslavi zvykovou katolickou podobu v rámci rakousko-uherské monarchie. Tato katolická hegemonie nemá však v Soběslavi svůj původ ve vnucené rekatolizaci 17. století, ale v ještě starší předbělohorské tradici rožmberské obrany katolické církve. Rožmberská Soběslav stojí od husitského rabování spolu se svými pány jednoznačně na katolické straně. Ani dílčí epizoda náboženského indiferentismu posledního Rožmberka, Petra Voka, nepozměnila zásadním způsobem náboženskou podobu města. Bez nadsázky můžeme Soběslav, jako nemnoho měst v Čechách, považovat za tradičně katolické město. Kontinuum města od jeho počátku až do rozpadu rakouského soustátí po první světové válce byla bezesporu právě identifikace naprosté většiny obyvatelstva s katolickým vyznáním. Běžný život obyvatel Soběslavi byl tak po staletí spoluutvářen katolickým náboženstvím.

Ještě první dvě desetiletí 20. století se nesou v duchu zděděné tradice v rámci katolické církve, avšak obrat nastává vznikem Československé republiky. *Přestupové hnutí* v počátku 20. let výrazným způsobem proměnilo náboženskou a duchovní podobu města. Zdánlivě intenzivní náboženský život je uveden na pravou míru: více jak čtvrtina obyvatel během několika málo let opouští katolickou církev. Duchovní život v Soběslavi tím poprvé ve svých dějinách dostává víc než pestřejší podobu. Vznik evangelického sboru, který je podporován významnými osobnostmi města, výrazným způsobem pozměňuje náboženskou scénu města – vznikají náboženské třenice a hádky. Katolická strana je zahánána do defenzivy a notně pozbývá sebevědomí.

Postupná industrializace města, učitelský ústav a některé charakterové vady soběslavských kněží byly lokální příčinou této náboženské proměny. V této náboženské pestrosti, jako předzvěsti věcí budoucích, se jeví velký počet lidí bez vyznání. Zásluhou děkana Štěpána Sponara se však katolická církev v Soběslavi dokázala mobilizovat skrze dílčí události jako svěcení zvonů či Eucharistický sjezd konaný ve městě. Nemohlo to

však pozměnit nic na skutečnosti postupné „sekularizace“ velké části obyvatelstva, která vyvrcholila nástupem komunistické totality. Tradiční kontinuum života města, katolická víra, se týká až do dnešních dnů stále menšícího se počtu obyvatel města.

Sledováním vybraného období docházíme k jednoznačnému závěru: Soběslav, byť menší město, kopíruje velmi přesně všechny společenské „nálady“ vůči katolické církvi. Farnost Soběslav, stejně jako její správcové, nevybočila jak pozitivně, tak negativně nahlíženo z běžných dobových schémat. V kontextu jihočeského regionu a budějovické diecéze vnímáme v popisovaném období zárodek pozdějších proměn. Venkovský a zemědělský charakter jihu Čech není již tím, co utváří tvářnost regionu. S touto změnou je spojen i rozpad tradičních vazeb rodinných, náboženských a zvykových, způsobený zřejmě postupnou industrializací a proměnou způsobu života. Celospolečenské vnímání katolické církve, nikoliv jako kontinuum, ale více jako cizorodý prvek českého národa, a proměna vzorců interpretace nosných tradic národa způsobily i na malém městě velkou náboženskou různost a ateizaci. Snad tato proměna v širším měřítku napomohla i nástupu komunistického režimu. Není naším úkolem soudit, avšak nabízí se otázka: Jak to bylo s intenzitou prožívání víry a do jaké míry pro mnoho lidí zůstával náboženský rozměr života pouze zvykovou a společenskou záležitostí bez hlubší identifikace? Na základě zpracovaných pramenů se nelze ubránit dojmu, že právě povrchnost náboženského života byla zdrojem velkého odlivu věřících. Zřejmě také duchovní správa namnoze nedokázala vždy odpovídat na konkrétní požadavky doby.

Práce si samozřejmě neklade nárok úplnosti. Především v rovině porovnávání, v nadregionálním kontextu, je pole bádání plně otevřeno. Tato bakalářská práce snad může být kamínkem v pestré mozaice duchovních dějin, zvláště katolické církve na jihu Čech, a být tak přínosem pro pochopení současného stavu religiozity v tomto sledovaném regionu.

Seznam literatury

Prameny

Tištěné

[Anonym] *Památka na slavnost posvěcení kaple Bolestné Panny Marie ve Svákově v den Narození Panny Marie dne 8. září 1867. Oprava kaple a pořízení nového oltáře v r. 1939*, Soběslav: Šmíd a spol., 1939.

Katalog diecéze českobudějovické L.P. 1981. České Budějovice: Kapitulní konzistoř v Českých Budějovicích se souhlasem Jihočeského krajského národního výboru v Českých Budějovicích ze dne 27. 4. 1981 a Ústředního církevního nakladatelství v Praze.

Katalog diecéze českobudějovické L.P. 1987. České Budějovice: Biskupství českobudějovické se souhlasem Jihočeského krajského národního výboru ze dne 8. 5. 1986 a se souhlasem Ústředního církevního nakladatelství v Praze ze dne 20. 10. 1986.

VANČATA, V. *Děkanský úřad v Soběslavi (1397) 1673–1987*. Inventář, B 163, Tábor: Státní okresní archiv v Táboře, 1997.

Výbor kostelních písní a modlitby. Sestavila rada katolíků v Soběslavi, II. rozmnožené vydání. Soběslav: Nákladem knihkupectví V. Smrže v Soběslavi, 1925.

Archivní materiály v neveřejných archivech

Kniha změn náboženství, od roku 1919, uložena: Římskokatolická farnost Soběslav.

LIBER MEMORABILIUM penes parochialem ecclesiam Nedvědicensem [Farní kronika], vedena od roku 1786, uložena: Římskokatolická farnost Soběslav.

Památky fary Tučapské, díl II. [Farní kronika], vedena od roku 1891, uložena: Římskokatolická farnost Soběslav.

Pamětní kniha farnosti Soběslav, 2. díl od roku 1830, uložena: Římskokatolická farnost Soběslav.

Liber Memorabilium Ecclesiae et Beneficii Miscoviensis [Farní kronika janovské farnosti], od roku 1795, uložena: Římskokatolická farnost Soběslav.

Prohlášení [Vydal spolek pro obnovu kostela sv. Víta], srpen 1917, kopie ze soukromé sbírky Bohumila Břicha ze Soběslavi.

Smuteční oznámení úmrtí Msgre. Th.C. Matěje Lhotského. Soukromá sbírka Bohuslavy Hořejšové ze Soběslavi.

Fotografie, ministrantský odznak. Soukromá sbírka Františka Süssera ze Soběslavi.

Archivní materiály ve veřejných archivech

SOkA Tábor: Fond Děkanský úřad v Soběslavi:

Pamětní kniha (Pamietie ab anno 1493 Soběslav), inv.č. 1, sign. II – 1.

Pořádek služeb Božích 1918–1930, inv.č. 17, sign. II – 17.

Ohlášky bohoslužeb 1943–1952, inv.č. 19, sign. II – 19.

Spisy děkanů 1785–1940, inv.č. 86, sign. III B – 16/1, kart.č. 34.

Běžná korespondence též průvodní dopisy bez příloh a záležitostí, inv.č. 113, sign. III B – 31, kart.č. 51.

Svaz katolických žen a dívek, inv.č. 228, sign. VI – 4, kart.č. 55.

Cyrillská jednota, Svatá rodina, inv.č. 228, sign. VI – 4, kart.č. 55.

Statě v časopisech

[Anonym] *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*. Musejní publikace, 1912, roč. VIII., č. 8.

[Anonym] Zprávy. *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1913, roč. IX., č. 3.

[Anonym] Zprávy. *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1914, roč. X., č. 6.

[Anonym] Zprávy. *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1915, roč. XI., č. 1.

[Anonym] Zprávy. *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1915, roč. XI., č. 5.

[Anonym] Zprávy. *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1915, roč. XI., č. 9.

[Anonym] Zprávy. *Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí*, 1916, roč. XII., č. 5.

Internetové zdroje

Digitální archiv. Státní oblastní archiv v Třeboni. *Kniha zemřelých za léta 1882–1915*, kniha č. 21, s. 83 [cit. 2. 2. 2015].

Dostupné na internetu:

<<https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=7292#>>.

Digitální archiv. Státní okresní archiv v Táboře. *Kniha pamětní města Soběslav 1932*, archivní fond: *Archiv města Soběslav 1371–1945 (1950)*, [cit. 2. 2. 2015].

Dostupné na internetu:

<<https://digi.ceskearchivy.cz/DA?menu=3&lang=cs&coctree=1kkosoc&id=1360>>.

Sekundární literatura

Tištěné publikace

BOUŠKA, V. a kol. *600 let Města Soběslavi 1390 – 1990*. Soběslav: Městský národní výbor v Soběslavi, 1990.

BUBEN, M., POKORNÝ, P. *Encyklopedie českých a moravských pomocných (světících) biskupů (se suplementem sídelních biskupů)*. Praha: Libri, 2014. ISBN 978-80-7277-523-1.

ČERNÝ, J. *Poutní místa jižních Čech. Milostné obrazy, sochy a místa zvláštní zbožnosti*. České Budějovice: Bohumír Němec – Veduta, 2006. ISBN 80-86829-19-7.

HALADA, J. *Dějiny zemí koruny české II*. Praha: Paseka, 1992. ISBN 80-85192-30-6.

HRBEK, V. *Dějiny Myslkovic a okolí*. Myslkovice: Obecní úřad Myslkovice, 2001.

KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice: Sdružení svatého Jan Neumann (Setkání), 1995. ISBN 80-901602-3-9.

KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin*. 2. díl, Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1991. ISBN 80-7113-003-6.

KALISTA, Z. *Stručné dějiny československé*. Praha: Vyšehrad, 1992. ISBN 80-7021-123-7.

- LINTNER, Jan *Hřbitovní kostel sv. Marka v Soběslavi*. Soběslav: Jan Lintner, 1936.
- LINTNER, Jan *Pětsetpadesát let Soběslavě*, Soběslav: Lintner Jan, 1941.
- LINTNER, Josef *Církev a její dílo v Soběslavi*. In LUSTIG, K. *Z paměti soběslavských*, Soběslav: 23. publikace Muzea soběslavského, 1924, s. 1–21.
- LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 1. díl, Soběslav: Město Soběslav, 2008. ISBN 978-80-254-3819-0.
- LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 2. díl, Soběslav: Město Soběslav, 2010. ISBN 978-80-254-6932-3.
- LINTNER, P. *Pohledy soběslavské*. 3. díl, Soběslav: Město Soběslav, 2013. ISBN 978-80-260-4279-2.
- LINTNER, P. *Spolky soběslavské*. Soběslav: Město Soběslav, 2014. ISBN 978-80260-7109-9.
- LIPOVSKÝ, J. *Soběslav za Pánů ze Švamberka*. In *Jubilejní sborník městského musea v Soběslavi 1897–1947*, Místní národní výbor v Soběslavi, Soběslav, 1947.
- PÁNEK, J., ŠIMŮNEK, R., VANÍČEK, V. *Páni z Rožmberka – nástin historie rodu*, In *Rožmberkové, rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*, České Budějovice: Národní památkový ústav územní odborné pracoviště, 2011. ISBN 978-8085033-31-1.
- RAZÍM, V. *Města a městečka jako opěrné body panství Rožmberků*. In *Rožmberkové, rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. České Budějovice: Národní památkový ústav územní odborné pracoviště, 2011. ISBN 978-8085033-31-1, s. 222–223.
- REINSBERG, J., SVOBODA, B. *Legio angelica a P. Method K. Klement OSB*, Svitavy: Trinitas, 2000. ISBN 80-86036-30-8.
- RŮCKL, J., J. a kol. *Pražský katolický sjezd. Obrazový památník. Acta et monumenta primi congressus catholicorum Republicae Cechoslovacae*. Praha: Stálý výbor pro sjezd katolíků Československé republiky v Praze, 1936.
- STARÝ, V. a kol. *Lhenice – zahrada jižních Čech*. Plzeň: STRÁŽ, 1983.

TRPÁK, P., LINTNER, Josef *Soběslavsko*. Soběslav: Odbor obchodu a komise cestovního ruchu ONV v Táboře spolu s MěstNV v Soběslavi, 1971.

VAŠKO, V. *Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I*. Praha: Zvon, 1990. ISBN 80-7113-000-1.

VAŠKO, V. *Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990. ISBN 80-7113-035-4.

WEIS, M. *Svědectví dokumentů (Katolická církev v archivních materiálech jihočeských archivů let 1949–1976)*. České Budějovice: Jih, 2009. ISBN 978-80-86266-33-6.

WEIS, M. *Výuka náboženství v letech 1899 – 1989 jako ukazatel vztahu státu a katolické církve se zřetelem na českobudějovickou diecézi*, Košice, 2007. ISBN 978-80-89138-81-4.

Internetové zdroje

Česká dominikánská provincie. *Nekrolog české dominikánské provincie*, [cit. 5. února 2015] Dostupné na internetu WWW: <<http://www.op.cz/?a=224&b=&id=71>>.

Seznam použitých zkratk

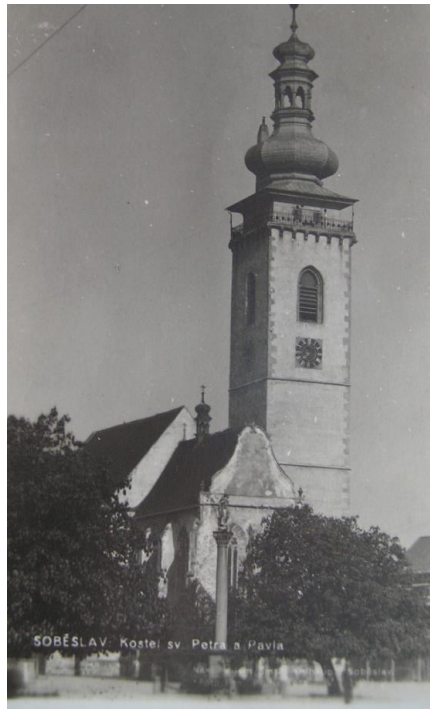
DA	Digitální archiv
Inv.č.	Inventární číslo
Msgre.	Monsignore. Titul katolických kněží, kaplan či prelát Jeho Svatosti, apoštolský protonotář. Přísluší také některým úředníkům římské kurie, biskupům a generálním vikářům.
<i>PKFS</i> .	Pamětní kniha farnosti Soběslav
Sign.	Signatura
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA TA	Státní okresní archiv v Táboře
srov.	Srovnej
Th.C.	Theologiae candidatus – kandidát doktorátu teologie

Seznam příloh

- Příloha I. Děkanský kostel sv. Petra a Pavla v Soběslavi před první světovou válkou.
- Příloha II. Interiér děkanského kostela sv. Petra a Pavla kolem roku 1925.
- Příloha III. Děkan František Smola (v Soběslavi v letech 1914–1923).
- Příloha IV. Svěcení zvonů v roce 1925, soběslavské náměstí.
- Příloha V. Děkan Msgre. Štěpán Sponar působící v Soběslavi v letech 1923–1937.
- Příloha VI. Msgre. Th.C. Matěj Lhotský, katecheta a ředitel učitelského ústavu v Soběslavi.
- Příloha VII. Smuteční oznámení o úmrtí Msgre. Th.C. Matěje Lhotského.
- Příloha VIII. Restaurace kostela sv. Víta v Soběslavi kolem roku 1936.
- Příloha IX. Restaurace kostela sv. Víta v Soběslavi kolem roku 1936.
- Příloha X. Restaurace kostela sv. Víta v Soběslavi kolem roku 1936.
- Příloha XI. Restaurace kostela sv. Víta v Soběslavi kolem roku 1936.
- Příloha XII. Sdružení katolické mládeže před farou s děkanem Štěpánem Sponarem a kaplanem Rudolfem Husákem kolem roku 1933.
- Příloha XIII. Prapor sdružení katolické mládeže z roku 1933.
- Příloha XIV. Prapor sdružení katolické mládeže z roku 1933.
- Příloha XV. Průvod na slavnost Božího Těla, asi z roku 1947, s děkanem Matějem Bolechem.
- Příloha XVI. Lebka sv. Vojtěcha v Soběslavi 29. června 1947, v pozadí děkan Matěj Bolech.

- Příloha XVII. Průvod s lebkou sv. Vojtěcha po soběslavském náměstí 29. června 1947.
- Příloha XVIII. Průvod s lebkou sv. Vojtěcha po soběslavském náměstí 29. června 1947.
- Příloha XIX. Kaplan Bedřich Rožánek se soběslavskými ministranty kolem roku 1946.
- Příloha XX. Kaplan Bedřich Rožánek se soběslavskými ministranty kolem roku 1946 v kostele sv. Víta.
- Příloha XXI. Ministrantská legitimace.
- Příloha XXII. Ministrantský odznak.
- Příloha XXIII. Setkání bývalých soběslavských kaplanů s děkanem Matějem Bolechem 28. července 1947 na děkanství v Soběslavi.
- Příloha XXIV. Úmrtní oznámení Msgre. Matěje Bolecha.

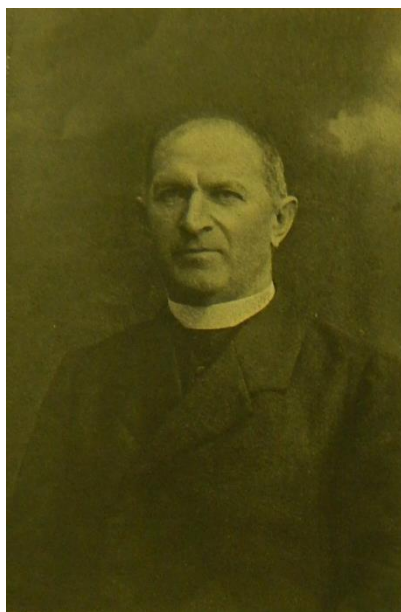
Přílohy

Příloha I. Děkanský kostel sv. Petra a Pavla v Soběslavi před první světovou válkou.
Foto: Dobová pohlednice, uložena na soběslavském děkanství.

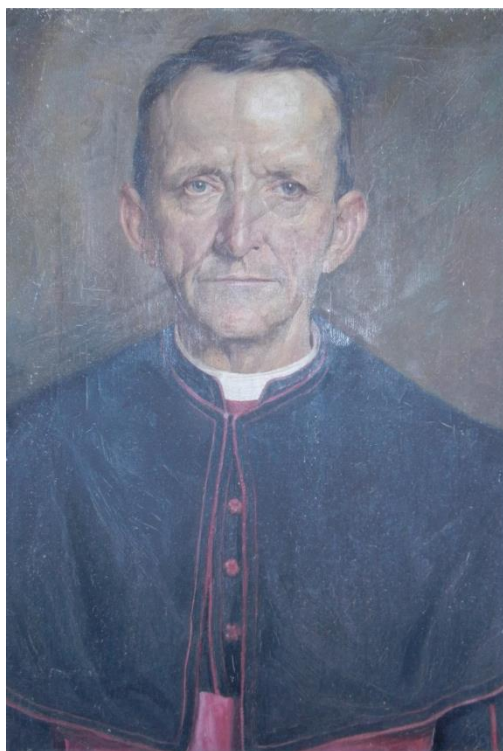
Příloha II. Interiér děkanského kostela sv. Petra a Pavla kolem roku 1925.
Foto: Dobová pohlednice, uložena na soběslavském děkanství.

Příloha III. Děkan František Smola (v Soběslavi v letech 1914–1923).
Foto: *Spisy děkanů 1785–1940*, inv.č. 86, sign. III B – 16/1, kart.č. 34.
SOKA Tábor: Fond Děkanský úřad v Soběslavi.

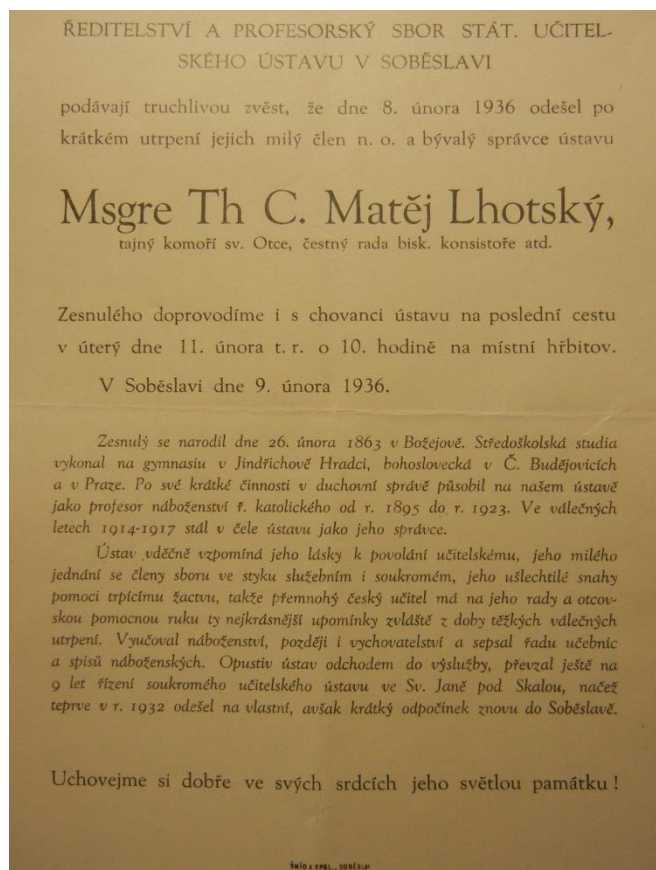
Příloha IV. Svěcení zvonů v roce 1925, soběslavské náměstí.
Foto: Dobová pohlednice, uložena na soběslavském děkanství.

Příloha V. Děkan Msgre. Štěpán Sponar působící v Soběslavi v letech 1923–1937.
Foto: Malba na plátně, uložena na Děkanství v Soběslavi.

Příloha VI. Msgre. Th.C. Matěj Lhotský, katecheta a ředitel učitelského ústavu
v Soběslavi. Na odpočinku v Soběslavi kolem roku 1935.
Foto: Ze soukromé sbírky Bohuslavy Hořejšové ze Soběslavi.

Příloha VII. Smuteční oznámení o úmrtí Msgre. Th.C. Matěje Lhotského.
Foto: Soukromá sbírka Bohuslavy Hořejšové ze Soběslavi

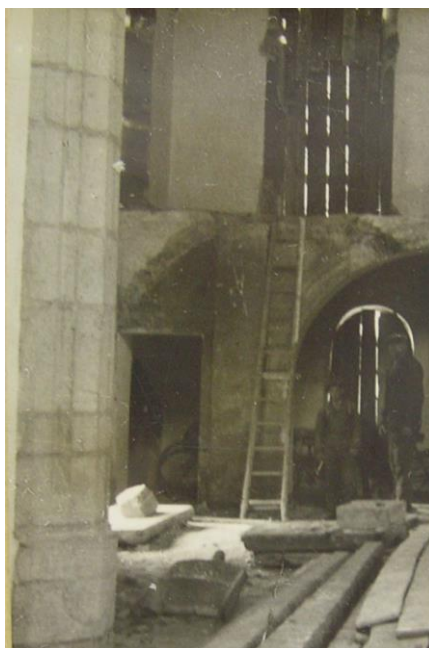
Příloha VIII. Restaurace kostela sv. Víta v Soběslavi kolem roku 1936.
Foto: Pamětní kniha (*Pamietie ab anno 1493 Soběslav*), inv.č. 1, sign. II – 1,
SOKA Tábor: Fond Děkanský úřad v Soběslavi.

Příloha IX. Restaurace kostela sv. Víta v Soběslavi kolem roku 1936.
Foto: *Pamětní kniha (Pamietie ab anno 1493 Soběslav)*, inv.č. 1, sign. II – 1,
SOKA Tábor: Fond Děkanský úřad v Soběslavi.

Příloha X. Restaurace kostela sv. Víta v Soběslavi kolem roku 1936.
Foto: *Pamětní kniha (Pamietie ab anno 1493 Soběslav)*, inv.č. 1, sign. II – 1,
SOKA Tábor: Fond Děkanský úřad v Soběslavi.

Příloha XI. Restaurace kostela sv. Víta v Soběslavi kolem roku 1936.
Foto: *Pamětní kniha (Pamietie ab anno 1493 Soběslav)*, inv.č. 1, sign. II – 1,
SOKA Tábor: Fond Děkanský úřad v Soběslavi.

Příloha XII. Sdružení katolické mládeže před farou s děkanem Štěpánem Sponarem a kaplanem Rudolfem Husákem kolem roku 1933.
Foto: Z knihy Petra Litnera *Pohledy Soběslavské*, 3. díl, převzato ze soukromé sbírky Františka Krákory ze Soběslavi.

Příloha XIII. Prapor sdružení katolické mládeže z roku 1933.
Foto: Prapor uložen na soběslavském děkanství.

Příloha XIV. Prapor sdružení katolické mládeže z roku 1933.
Foto: Prapor uložen na soběslavském děkanství.

Příloha XV. Průvod na slavnost Božího Těla, asi z roku 1947
s děkanem Matějem Bolechem.

Foto: Ze soukromé sbírky Františka Süssera ze Soběslavi.

Příloha XVI. Lebka sv. Vojtěcha v Soběslavi 29. června 1947, v pozadí
děkan Matěj Bolech.

Foto: Ze soukromé sbírky Františka Süssera ze Soběslavi.

Příloha XVII. Průvod s lebkou sv. Vojtěcha po soběslavském náměstí 29. června 1947.
Foto: Ze soukromé sbírky Františka Süssera ze Soběslavi.

Příloha XVIII. Průvod s lebkou sv. Vojtěcha po soběslavském náměstí 29. června 1947.
Zleva bohoslovec Zdeněk Panoš, P. Matěj Bolech, bohoslovec Vladimír Vlček.
Foto: *Pamětní kniha farnosti Soběslav*, 2. díl od roku 1830, uložena: Římskokatolická farnost Soběslav.

Příloha XIX. Kaplan Bedřich Rožánek se soběslavskými ministranty kolem roku 1946.
Foto: Ze soukromé sbírky Františka Süssera ze Soběslavi.

Příloha XX. Kaplan Bedřich Rožánek se soběslavskými ministranty kolem roku 1946
v kostele sv. Víta.
Foto: Ze soukromé sbírky Františka Süssera ze Soběslavi.

Příloha XXI. Ministrantská legitimace.
Foto: Ze soukromé sbírky Františka Süssera ze Soběslavi.

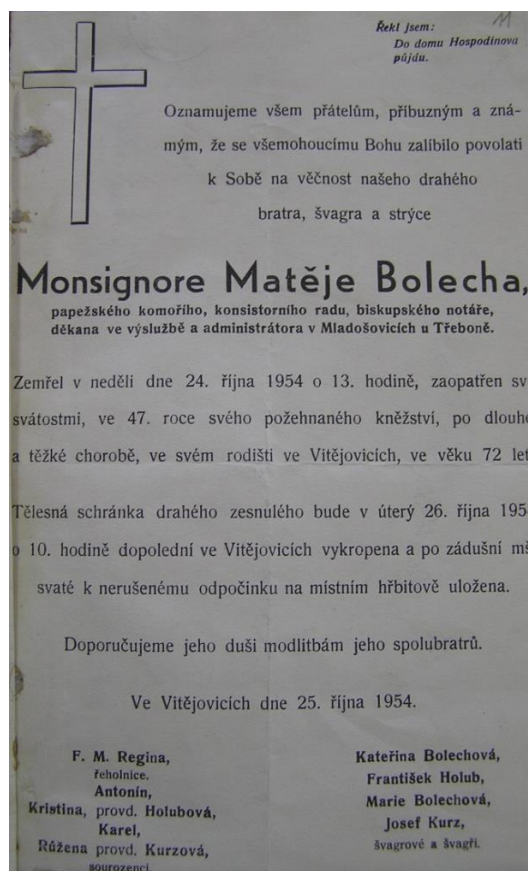

Příloha XXII. Ministrantský odznak.
Foto: Ze soukromé sbírky Františka Süssera ze Soběslavi.

Příloha XXIII. Setkání bývalých soběslavských kaplanů s děkanem Matějem Bolechem 28. července. 1947 na děkanství v Soběslavi. Zleva P. Jan Pitra, P. Josef Pynta, děkan Matěj Bolech, P. Stanislav Brabec, P. Stanislav Zdeněk, P. František Panoš, bohoslovec Vladimír Vlček.

Foto: Ze soukromé sbírky Františka Süssera ze Soběslavi.

Příloha XXIV. Úmrtní oznámení Msgre. Matěje Bolecha.
Foto: Pamětní kniha (*Pamietie ab anno 1493 Soběslav*), inv.č. 1, sign. II – 1,
SOKA Tábor: Fond Děkánský úřad v Soběslavi.

Abstrakt

Bláhová, E. *Duchovní život farnosti Soběslav v 1. polovině 20. století*. České Budějovice 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Klíčová slova: Soběslav, Děkanství v Soběslavi, 1. polovina 20. století, Katolická církev, dějiny duchovní správy, farnost Soběslav.

Tato bakalářská práce se věnuje historii soběslavského děkanství v letech 1900–1948. Ve zkratce jsou nejprve popsány dějiny města Soběslavi a posléze je vykreslena duchovní správa od svého sledovatelného počátku až po závěr 19. století. Největší část práce se věnuje chronologickému popsání dějin duchovní správy v Soběslavi v 1. polovině 20. století. Cílem je podrobněji popsat a přiblížit dle dostupných materiálů život soběslavské farnosti, jednotlivých děkanů a pastoračních aktivit v kontextu celospolečenských událostí.

Abstract

Bláhová, E.: *The Spiritual Life in the Parish of Soběslav in the first half of the 20th Century*. České Budějovice 2015. Bachelor's thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Theological Disciplines. Thesis supervisor prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis. Th.D.

Key words: Soběslav, Deanery in Soběslav, the 1st half of the 20th Century, Catholic Church, History of Religious Management, Parish of Soběslav.

This thesis deals with the history of Soběslav deanery in 1900 – 1948. The history of the town of Soběslav is described in brief. Then the thesis is focused on the religious management from its beginning till the end of the 19th century. The largest part is about the chronological history of the religious management in Soběslav in the first half of the 20th century. The aim is to describe in detail the life in the parish of Soběslav, the deans and some pastoral activities in the context of social events.